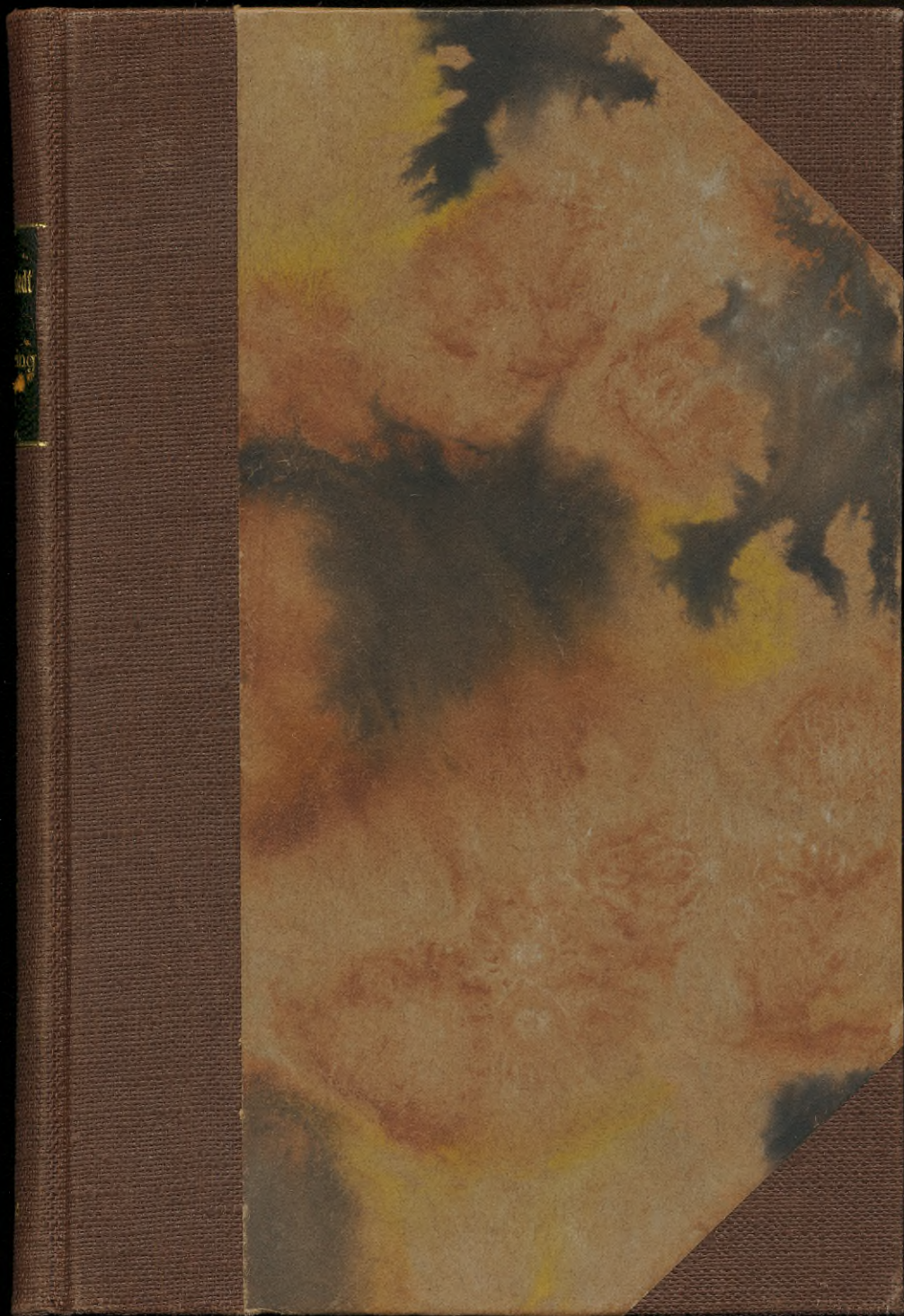

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

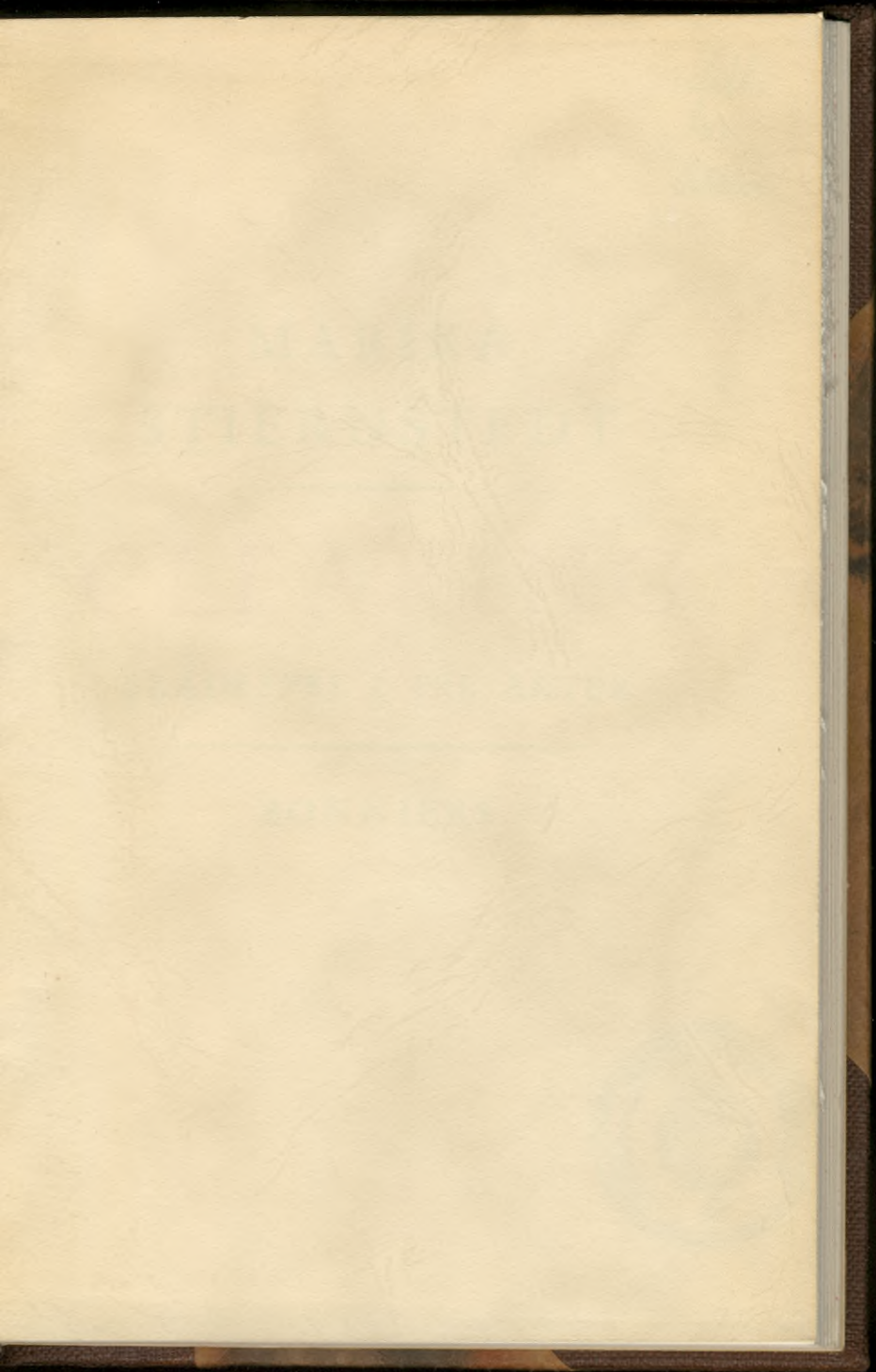

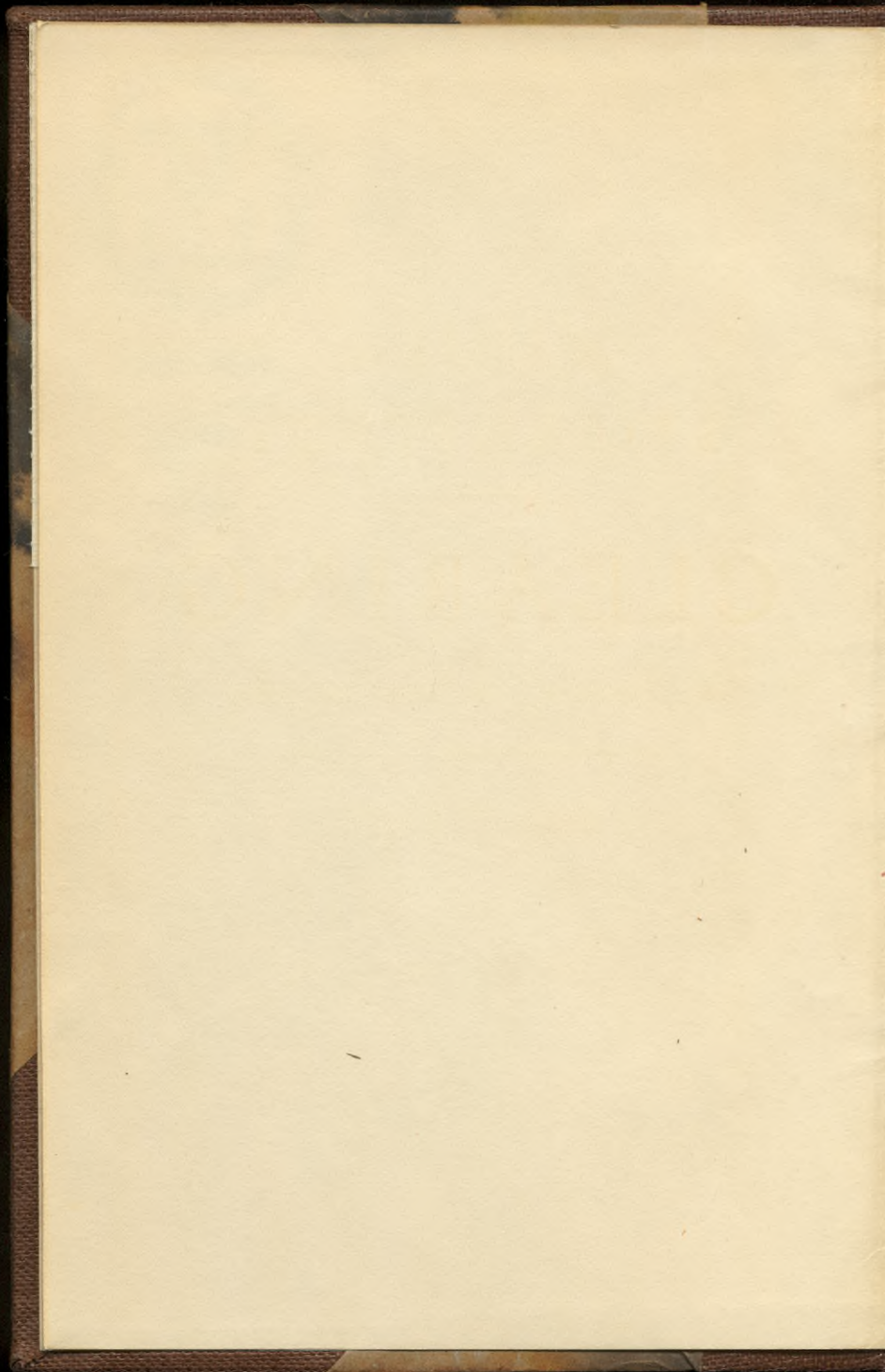

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.
Dram.

*Litt.
So.
Dram.*

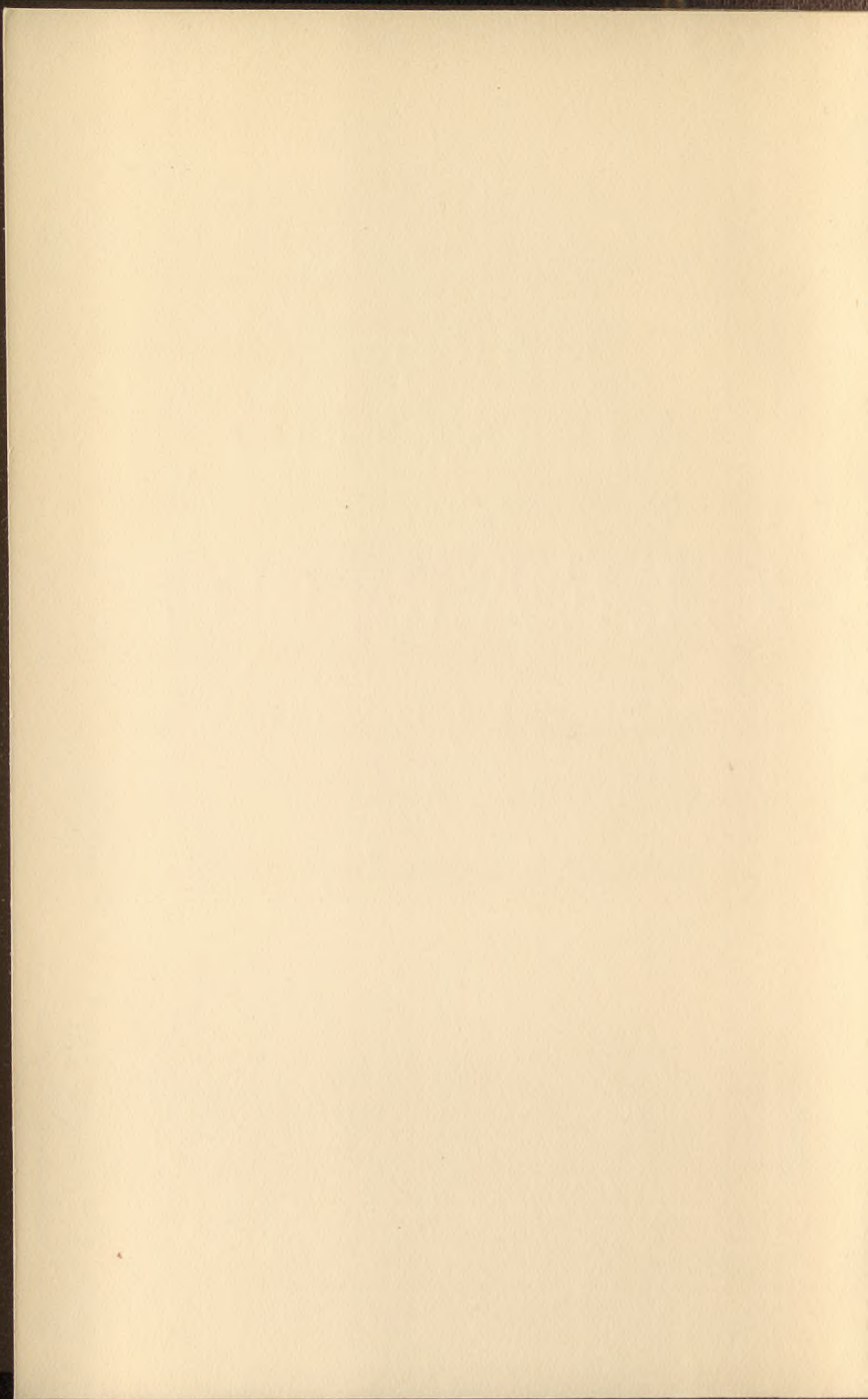
MARIKA
STIERNSTEDT

CLEARING

SKÅDESPEL I TRE AKTER

BONNIERS

MARIKA STIERNSTEDT

CLEARING

MARIKA STIERNSTEDT

CLEARING

SKÅDESPEL I TRE AKTER

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonniers förlag 1945

Stockholm. Alb. Bonniers boktryckeri 1945

Händelserna tilldrar sig i nutid, i ett diktaturstyrt land under krig. Kriget har räckt länge, folkets missnöje växer. Det är slut på segrarna, motståndet i landet ökar, upplösta politiska partier börjar hemligen samlas igen. Men diktaturens säkerhetstjänst har också allt mer ökat i skrupelfrihet och hänsynslöshet.

Det står iscensättaren fritt att lokalisera händelserna till det land som synes honom ligga bäst till vid iscensättningen. Författaren har närmast tänkt sig Tyskland under en Himmlers våldsregemente, men har undvikit att ge namnen någon nationell prägel. Ämnet har allmängiltighet och kan tänkas lokaliserat också till Frankrike under Lavalstyrets sista skede, då maquisstyrkorna öppet framträdde — eller kanske till något av Balkanländerna, etc.

Mellan första akten och andra har ett dygn förflutit. Det är i slutet av sommaren, mot höst.

Mellan andra och tredje akten förflyter ett par tre månader och det ligger nu snö på marken.

PERSONER:

FELIX, Förste Kommissarie i RST (Rikets Säkerhetstjänst). Cirka 40 år. Ser inte illa ut, kan vilja behaga och kan lyckas med det. En fullkomligt kall människa, i sin ämbetsutövning hänsynslös. En livskär man, ärelysten, maktgirig, inte utan fåfänga.

GABRIELLE, hans hustru. Kring 18—19 år. Allt hos henne röjer vänlighet, naturlighet. Utan att sträva efter det, eller ens själv veta av det, vinner denna unga varelse sympati.

LYDIA, Förste Kommissariens betrodda privatsekreterare. Kring 35 år. Erfaren, skarp, behärskad. Till det yttre, en chic dam.

CHRISTOFER, 25 år. Hans rätta namn är Eric. Han har också gått under benämningen Den hårde, den som stål inte biter på. Trots hans ungdom, står det auktoritet om honom.

BORGMÄSTAREN, en medelålders, allvarlig, rättvis och human man.

FÄLTMARSKALKEN, en mycket gammal man, ännu ståtlig.

Fru MELCHIOR, omkring 50 år.

POLISINTENDENTEN, Förste Kommissariens närmaste underordnade.

ATTACHÉN, representant för främmande, vänligt sinnad makt.

FURSTINNAN, äldre dam.

INTERVJUAREN, herre eller dam.

EN UNDEROFFICER.

EN BETJÄNT.

HERRE MED NYHETER.

HERRE I.

HERRE II.

DAM I.

DAM II.

PARTISANBEFÄLHAVAREN.

En ung PARTISAN.

En gammal PARTISAN.

Diverse gäster, partisaner.

FÖRSTA AKTEN

Ett elegant, inte särskilt stort, intimt och med utmärkt smak inrett förmak. Högklassig konst på väggarna, montrer med dyrbara småsaker. Skulpturer, etc. Det enda som faller ur ramen är ett på scenens ena sida placerat skrivbord av ordinär typ, belamrat med papper. På bordet ett par telefoner, vardera försedd med ett par knappar. Man förstår att det måste ställts in provisoriskt.

Rummet ligger ett par trappor upp. Genom fönstren ser man toppen av trädkronor. Våningen får tänkas ligga i en stor villa inom parkområde. Lövverket är starkt inmängt med gult.

I fonden två dubbeldörrar, båda stängda. Senare uppenbaras att den ena leder till ett biblioteksrum, den andra till ett elegant galleri, som i sin tur får tänkas leda till en musiksalong. (Det står naturligtvis iscensättaren fritt att låta denna musiksalong skymta, men det är inte nödvändigt.)

Mindre dörrar, dels en till det inre av våningen, dels en till hall och farstu.

Det är förmiddag.

När ridån går upp, är Gabrielle ensam på scenen. Hon står vid skrivbordet och slutar just att ögna över ett redan läst brev. Läger det sedan tankspritt ifrån sig på bordet. Som i plötslig ingivelse går hon raskt tvärsöver scenen upp till biblioteksrumsdörren och ställer sig där, lutad mot den, lyssnande. Man hör och har redan hört röster därifrån.

Gabrielle lyssnar med ett lyckligt leende på läpparna.

Hon är enkelt klädd, men dräkten röjer ursprung från ett förstklassigt modehus. I öronen har hon stora pärlor.

Dörren från våningen öppnas och Lydia kommer in.

Hon går fram till skrivbordet och börjar syssla med papperen där. Också hon är välklädd, med betoning av yrkeskvinna. Inga smycken.

Scen 1

LYDIA

ser bort till Gabrielle, som inte låtit störa sig av Lydias entré.

Är det brukligt hemma i er rara lilla by, att man står och lyssnar vid dörrarna?

GABRIELLE

skrattar hjärtligt.

O nej då! Visst inte! Vi har nog folkvett! Men, ser ni, jag tycker så mycket om att höra *hans* röst.

Hon lämnar dörren och kommer ner på scenen.

Ni tycker förstås att jag är barnslig som är så... förälskad.

LYDIA

sysslar med sina papper.

För all del, det brukas i alla åldrar.

Härmar.

"Hans röst"! Förtjusande! Det där bör ni lancera när ni endera dagen blir intervjuad,

Hon skrattar, men utan att se upp från papperen.

GABRIELLE.

Jag?!

LYDIA.

Oundvikligen. Förste Kommissariens nyblivna hustru!

Härmar.

"Hans röst"! Det blir en utmärkt rubrik,

GABRIELLE

replikerar inte det sista.

Jag kan ändå inte uppfatta vad de talar om där inne, förstår ni. *Han* talar för resten minst...

LYDIA

sysslar med papper.

Nej, talet är inte hans främsta vapen.

GABRIELLE.

...men när han säger något, då har jag märkt att alla lyssnar särskilt uppmärksam.

LYDIA.

Jaså, ni gör era små observationer.

GABRIELLE.

Fröken Lydia, har ni reda på varför de är här? Det verkar lite hemlighetsfullt... och min man har hela morgonen varit... inte precis nervös, det är han visst aldrig...

LYDIA.

Aldrig.

GABRIELLE.

Men liksom tankspridd.

Brukar han ha sammanträden här hemma också?

LYDIA.

Jag vet ingenting — och *ni* bör ingenting veta.

GABRIELLE.

Det är inte nyfikenhet! Bara att allt här ännu är så nytt. Så ovanligt . . . Och så *är* han ju i alla fall min man.

Hon har åter närmat sig dörren, rösterna där inne har hörts starkare, som om meningarna brutit sig. Så blir det tystare, någon där inne skrattar till.

Nu skrattade han! Det var bra.

Jag blir så ledsen när han verkar sluten, missnöjd, och som han aldrig mer skulle le.

Hon går åter tillbaka ner på scenen, närmar sig Lydia. Till denna.

Kan jag inte alls hjälpa er med något, fröken Lydia?

LYDIA.

Tack, inte alls. En privatsekreterare delar inte med sig av det hon får sig anförtrott.

Kort paus.

GABRIELLE.

Han är en . . . en mycket mäktig man, inte sant?

LYDIA.

Vem, *han*?

GABRIELLE.

Min man.

LYDIA.

Ja. Mycket. Mäktigast i landet just nu,

GABRIELLE.

Efter statschefen, förstås.

LYDIA.

Före.

Ser äntligen upp från papperen.

Vet ni verkligen inte vem ni är gift med?

GABRIELLE

förvånad.

Jo... visst vet jag det.

Lyssnar.

Hör, nu talar de alla på en gång igen. De träter väl inte?

LYDIA.

Ta det för all del lugnt.

Det ligger ett brev till er här. Är det meningen att det skall läggas till handlingarna?

GABRIELLE.

Nej, jag råkade bara lämna det på bordet, ursäkta mig.

Hon går fram och får brevet.

Tack. — Tänk er, brevet är från en person som jag inte alls känner. Hennes enda son hade fängslats och hon bad mig att hjälpa henne... eller honom... Göra något för honom.

LYDIA.

Sådana brev bör ni inte fästa er vid.

GABRIELLE.

Men det gjorde jag. Ni kan läsa det, om ni vill. Räcker brevet till Lydia, som knappast ser på det och lämnar tillbaka det.

En ensam mor, förstår ni, och utblottad... och han är hennes enda son, hennes "ögons ljus", skrev hon. Varför läser ni det inte? Det var vackert, det upprörde mig... obeskrivligt. Det finns många olyckliga människor, det visste jag ju...

LYDIA.

Naturligtvis, det kan inte hindras.

GABRIELLE.

Något måste man kunna hindra.

Och det här brevet är det första jag fått under mitt namn som gift.

LYDIA

hånfullt.

Mycket påpassligt av den gamla utblottade damen!

GABRIELLE.

Säg inte så!... Hon hade hört att jag var mycket ung, skrev hon, och moderlös, och därför trodde hon inte att jag skulle vända mig ifrån henne. Hennes son har blivit sjuk... där, i fångelset... svårt sjuk...

LYDIA.

Ja ja... Det blir de alltid. Men vad sa herr ge-målen om det hela?

GABRIELLE.

Han tyckte inte om det... *först*.

LYDIA

skrattar till.

Han blev förbannad, om jag känner honom!

GABRIELLE.

Då känner ni honom inte, fröken Lydia. Han var underbar — som alltid! Jag såg att han inte tyckte om att jag fått det där brevet och att jag bad för de där stackars människorna... Han menar väl att jag inte bör lägga mig i...

Men så sa han: Kan det glädja dig, så ska jag släppa loss den där eländiga lilla kommunisten... Just så sa han... Blir du nöjd då?... Ja, jag blev gränslöst glad... å, jag riktigt kramade honom.

Skrattar.

Och så ringde han och gav order. Med samma. Jag stod intill och hörde på.

Han talade med en kommandant.

LYDIA.

Och så grät ni.

GABRIELLE.

Varför tror ni det?

LYDIA.

När jag kom in sedan, såg jag att ni hade gråtit.

GABRIELLE.

Ja — över brevet. Jag ska alltid bevara det. Det var så rörande.

Hon har hållit det i handen, sticker nu in det innanför blusen.

LYDIA.

Var finns den där pojken?

GABRIELLE.

Fanns. Han är fri nu. Han fanns i läger nummer 37.

LYDIA

betonar.

Jaså... 37:an! Hm...

GABRIELLE.

Är det något särskilt med det?

Men Lydia lämnar bordet och går fram på scenen, tänder en cigarrett efter att ha erbjudit Gabrielle en, som denna tackar nej till.

LYDIA.

Ni borde lära er röka, lika bra först som sist.

GABRIELLE.

Hur så?

LYDIA.

Ni kommer ändå dit. Dit — och till mycket annat.

GABRIELLE.

Ibland talar ni så... dubbeltydigt. Vad är det med 37:an? Ett skyddshäkte, har jag hört.

Lydia skrattar. Hon tar bekvämt plats, lutar sig tillbaka, blåser vällustigt ut rök.

LYDIA.

Hur länge har ni känt varandra egentligen —
han och ni?

GABRIELLE
strålar upp, berättar gärna.

Tänk er, fröken Lydia, inte mer än fjorton dagar.
Är det inte otroligt? Det berodde på ett bilmissöde,
att han råkade hamna just hemma hos oss. Han var
ute på en inspektionsfärd...

LYDIA
röker.

Jag vet.

GABRIELLE.

Han har talat om att från första ögonblick kände
han att han... tyckte om mig mer än om någon
annan... Ja, jag berättar bara som han själv sagt!
Han har aldrig velat gifta sig förut.

LYDIA.

Det säger de alltid.

GABRIELLE.

Nej, det måste vara sant. Det finns stunder då
man känner att en människa helt enkelt inte kan
ljuga. Ni vet inte!

LYDIA.

Nä... hur skulle jag kunna veta?!

Skrattar till högt.

GABRIELLE.

Snälla fröken, skratta inte. Allt var vackert och
underbart. Det gick svindlande fort också. Nu har

vi varit gifta en vecka. *I dag!* I fyra dagar bilade vi omkring, han skulle träffa alla möjliga människor och då fick jag ju inte vara med, men han var aldrig länge ifrån mig. Ett par gånger skrev han in oss på hotell under fel namn. Får man det? sa jag och jag var lite rädd för det. Men det var för att få vara i fred, sa han och skrattade åt mig, han också!

Ler.

Han gör visst precis vad han vill.

LYDIA.

Det stämmer nog.

GABRIELLE.

I alla fall fick vi fyra härliga dagar. Så det blir en vecka nu, med de två dagarna här... i hans hem. I *vårt* hem! Tredje dagen i dag.

LYDIA.

Och så har ni småningom lyckats upptäcka att han är en mäktig herre.

GABRIELLE.

Jag har förstått det av andras sätt mot honom. Somliga är nästan krypande.

Och så hans eget sätt... att ge order.

LYDIA.

Ni är tydligen mycket intelligent.

GABRIELLE

alltjämt med gott humör.

Ni tycker nog tvärtom att jag är enfaldig... och naturligtvis är jag en obetydlig flicka, det vet jag...

LYDIA.

Det bör ni också förbli. Han skulle föredra det.

GABRIELLE.

Det vore väl underligt!... nej, jag tänker tvärtom arbeta, läsa och lära och bli vad en hustru bör vara, hustru åt en, som ni säger, mäktig man! Det är ansvarsfullt.

Hon har gått runt och fingrat lite på vackra småsaker, möblernas siden, etc.

Ett så underbart hem. Tycker inte ni det, fröken Lydia? Får jag säga bara Lydia? Om ni inte tar illa upp?

LYDIA.

Mycket smickrande, tackar. — Ja, hemmet är utsökt.

GABRIELLE.

Lydia har väl hjälpt honom att ställa i ordning det?

LYDIA

iakttar Gabrielle.

Inte på minsta sätt. Förste Kommissarien flyttade in i boet precis som det stod in i minsta detalj. Ni har förmodligen inte närmare studerat lakanens eller duktygets märkning? Främmande monogram överallt.

GABRIELLE.

Är våningen . . . är huset bara hyrt möblerat? Det fattade jag inte.

LYDIA

röker.

Du frågar för mycket, min söta vän. — Nej, det hela är nog hans . . . eller *ert!* Alltså, ditt!

Om du vill veta, har huset emellertid tidigare tillhört en bankir, en känd skönhetsälskare och samlare.

GABRIELLE.

Ja, det ser jag på allting.

LYDIA.

Begriper du sådant?

GABRIELLE.

Lite åtminstone. Vet inte Lydia att min far är konstnär? Vi reste ibland då jag var barn. Far visade mig på allt vackert, överallt. Det är bara på senare år han inte velat lämna vårt ensliga hem mer. Far har blivit . . . kanske man kan säga . . . lite underlig. Sorgsen, tyst, nästan skygg.

LYDIA.

Misantrop, heter det. Läser inga tidningar och vill inte ha radio mer. Utländska nyheter försakar han, eftersom de är förbjudna och han är laglydig. Inhemska har han slutat tro på.

GABRIELLE

häpen.

Hur kan du veta allt det?

LYDIA.

Jag bara gissade... Men Förste Kommissarien och han kom bra överens, naturligtvis?

GABRIELLE.

Ja, mycket bra. Nästan förvånande. Varför gissar du det?

LYDIA.

Din far är just den slags människor som vår Förste Kommissarie gillar. Inga tidningar, ingen radio, inga resor, en by bland bergen, etcetera... Om alla här i landet vore sådana, skulle han vara förtjust.

GABRIELLE.

Det stämmer inte. För jag är inte sådan, varken sorgsen eller tyst... och mig

hon strålar upp

gillar han!

Lydia gnolar på melodin Ach, Du lieber Augustin... alles ist weg.

Gabrielle har gått fram till ett av fönstren och ser ut.

GABRIELLE.

Vet du, det enda jag inte riktigt kan förlika mig med här, det är att vi ska ha vakt. En hel patrull i vaktrummet där nere. Soldater. De har till och med handgranater, har jag sett.

LYDIA.

Och kulsprutan, har du inte sett den? Så måste det ordnas för en så mäktig herre.

GABRIELLE.

Menar du att det finns folk som skulle vilja honom ont?

LYDIA.

Gabrielle, hör nu ordentligt på. Eftersom du älskar karlen, den saken är tydlig, så försök att fundera lite mindre och att fråga . . . betydligt mindre.

GABRIELLE

kommer fram till Lydia.

Du har rätt, jag förstår det. Men allt är så olikt vad jag tidigare har upplevt eller vetat av. Det här . . . alldeles för stora huset, den beväpnade vakten . . . Innan jag kom hit, hade jag ingen aning om att jag skulle komma att leva under sådana förhållanden. Det är . . . underligt. Och så min mans ständiga upptagenhet. Naturligtvis tänkte jag mig att han dagligen skulle gå till sitt ämbetsverk . . . men sedan komma hem till mig, till — ja, till ett hemliv.

LYDIA.

Jo. Men nu är det annorlunda. Bäst att blunda och ta för sig av det som bjuds.

De där pärlorna klär dig utmärkt!

Gabrielle småler och tar impulsivt med händerna mot öronpärlorna.

Och i dag kom det hem en nertzpäls . . . Och där på väggen hänger en Velasquez . . . mycket dyrbar, obestridd autentisk. Fördjupa dig i den! Det är bildande.

GABRIELLE.

Men den är vald och köpt av en främmande. Och var är han nu, bankiren? Blev han ruinerad?

LYDIA.

Ja, totalt. Det kan man säga.

GABRIELLE.

Det gör mig ont att sitta i ett hem som en annan människa har förlorat.

LYDIA.

Ta det lugnt. Karlen är död... så död man någonsin kan bli.

GABRIELLE.

Mer än död kan ju ingen bli.

Vad menar du?

LYDIA

ler.

Jag menar, det är ju skillnad på att avlida i en ren, välbäddad säng, omgiven av goda små sköterskor... eller ensam och genom... till exempel olyckshändelse.

GABRIELLE.

Det var alltså en olyckshändelse?

LYDIA.

Just det. Svårartad.

GABRIELLE.

Berätta inte mer. Husch... Vad detta var dystert.

LYDIA

reser sig, lägger bort cigarretten.

Hör, nu kommer de visst hit in.

GABRIELLE

reser sig också, lite osäker.

Bör jag gå min väg, kanske?

LYDIA.

Inte alls, tvärtom, stanna och utveckla en värdin-
nas älskvärdhet.

Din make vill nog gärna förevisa sin nyaste lilla
dyrgrip.

I morgon blir här mycket främmande.

Scen 2

Lydia drar sig tillbaka till bordet med papperen och åter-
tar arbetet där.

Dörrarna till biblioteket öppnas och Felix blir synlig. Han
gör en gest för att visa väg åt herrarna han konfererat med.

In först Fältmarskalken, sedan f. d. Borgmästaren. Felix
går med Fältmarskalken fram till Gabrielle i rummets mitt.

Fältmarskalken är civilklädd, med militärisk hållning.
Felix i mörk uniform med ett par utmärkelsetecken på
bröset.

FELIX.

Herr fältmarskalk, det är mig en ära att få före-
ställa min hustru.

FÄLTMARSKALKEN

som haft en cigarr i handen, lägger strax belevat bort den
för att hälsa på en dam. Bugar artigt men kyligt. Han är
mycket gammal och nu är han också trött.

En angenäm avslutning på våra timslånga över-
läggningar.

Jag visste inte att ni var gift, herr Förste Kommissarie.

FELIX
småler.

Till och med alldeles nygift.

FÄLTMARSKALKEN
bugar igen.

Ber att få gratulera.

FELIX.

Gabrielle, du känner igen fältmarskalken från otaliga porträtt... Två stora krigs korade hjälte...

Ett av vårt lands största namn.

GABRIELLE
ler mot den gamla herrn.

Jag vet!

Hon ser beundrande upp mot den kända celebriteten, medan Fältmarskalken upptar komplimangen med reserverat lugn. Mellan honom och Förste Kommissarien finns ingen intimitet och han har inte lust att skapa någon. Han tar ett par steg åt bordet, intill vilket den andra damen i rummet, Lydia, ställt sig avvaktande, och bugar formellt, vilket sekreteraren vördsamt besvarar.

Också Borgmästaren presenteras för Gabrielle, går sedan fram till Lydia, hälsar och tar i hand. Han har ett ledigare, mer alldagligt sätt. Lydia och han växlar några ord. Han är i kavaj, varken ny eller nypressad.

Gabrielle har stannat intill den gamla krigaren, som nu upptäckt henne och stirrar på henne med en mycket gammal herres välvilja inför ungdom och behag. Tar upp och sätter på en monokel.

FÄLTMARSKALKEN.

Ni är mycket... mycket ung. Förtjusande ung!
Det är man bara en gång. Det är avundsvärt.

Fortsätter att stirra

Jag önskar er mycken lycka. Hm. Nygift...

GABRIELLE

ler och ser på honom som på en rar gammal man.
Så vänligt sagt. Tack. Ja, jag vill gärna, gärna
vara lycklig.

FÄLTMARSKALKEN.

Hehe, ja, man vill det . . . man vill det.

Småmyser.

Förtjusande!

Felix bjuder rökverk, säger till Lydia, medan den gamle
och Gabrielle fortsätter att växla några ord,

FELIX.

Fröken Lydia, var god ta fram de papper jag
nämnde i morse.

Mot de två herrarna.

Ifall någon av herrarna skulle önska gå igenom
mina listor en gång till?

Lydia fram med papper, Fältmarskalken tar dem och slår
sig ner, men låter dem efter en blott flyktig blick gå vidare
till Borgmästaren. Detta upprepas i ett par omgångar.

BORGMÄSTAREN.

Utmärkt, utmärkt. Tackar.

FELIX.

Jag är angelägen om herrarnas godkännande på
varje punkt.

Under detta spel, drar Gabrielle sig diskret tillbaka mot
andra sidan av scenen, där det står ett akvarium eller en
fågelbur eller dylikt, som fångar hennes uppmärksamhet.

Christofer har emellertid stannat i biblioteket, genom dör-
ren ser man honom granska bokhyllorna. Felix går upp mot
dörren.

FELIX.

Får jag be er komma hit in till oss..., herr Christofer?

Christofer in. Felix några steg med honom ner på scenen, medan han vänligt lägger en hand på den unge mannens skuldra. Christofer bär nötta sportkläder.

FELIX.

Ni tycks vara intresserad av böcker?

CHRISTOFER.

Ja, mycket.

FELIX.

Högskolestudent, inte sant?

CHRISTOFER.

Metallarbetare.

FELIX

godmodigt, liksom på skämt.

Eller kanske bådadera? Eller ingetdera?

Skrattar vänligt. Men så lämnar Felix den unge mannen, då just Borgmästaren kommer upp till honom.

BORGMÄSTAREN

till Felix.

Jag skulle allt vilja gå igenom proklamationerna en gång till. Där är en sats som oroar mig lite.

FELIX

tjänstaktig.

För all del. Här kanske?

De två herrarna går ut i biblioteket. Nu är det dem, man ser genom dörren. De tycks överlägga, granska papper, båda göra då och då en anteckning. Lydia har lämnat rummet.

Fältmarskalken sitter kvar under det följande. Han sluter till ögonen, han är mycket trött. Han kämpar emot, men ger tappt. En liten lur.

Gabrielle, vars intresse inte väckts då hon hörde sin man interpellera den tredje av gästerna med namnet Christofer, har emellertid under tiden vänt sig om och går nu raskt fram till honom med uppenbar glädje samt räcker honom handen. Då han inte genast tar den, räcker hon båda händerna.

GABRIELLE

öppen vänlighet.

Men det ser ut som om du inte kände igen mig, Eric! Eric då!!

CHRISTOFER

som stelnat till vid hennes åsyn trycker bara lätt hennes hand, svarar närmast motvilligt.

Jo, Gabrielle... Jo, visst känner jag igen dig. Men — vad gör du här?!

GABRIELLE

lika glättigt.

Det gissar du aldrig.

Jag är fru i huset här, tänk dig det! Sedan en vecka.

CHRISTOFER.

Du! DU? Gabrielle, det kan omöjligt vara sant.

GABRIELLE.

Men Eric då! Hur så?

Lite stelt.

Jag är... mycket lycklig.

CHRISTOFER

förrirat.

Ja ja... lycklig. Varför inte?

Det går bara lite runt i huvudet på mig, förstår du... Ursäkta mig. Jag visste ingenting. Det är ju bara bra... att du... har det bra.

Naturligtvis ska du ha det bra... Lyckligt! Det önskade jag dig alltid.

Kort paus.

Minns du när vi satt på ängssluttningen den där våren, hemma hos er... och talade om våra vackra ideal?

GABRIELLE

vänligt, glad.

Det var nog mest dina, Eric. För jag var inte mer än tretton år den våren och du var hela aderton och jag tyckte du var en lärd man och själv ett riktigt ideal!... Allt du sa var så vackert. Människorna skulle bli fria... i ett fritt mänskligt samhälle. Ingen skulle få trampa på den andra... ingen ha orättvisa fördelar... Jag kommer ihåg allt.

Kort paus. Christofer står bara och ser på henne. Då han ingenting tycks vilja säga, fortsätter hon.

Ibland var far ute och hörde på oss... eller dig. Han tyckte mycket om dig. Det minns du väl?

CHRISTOFER

vaknar upp.

Ja ja... Och nu har fem år gått. Fem, sex år... En evighet.

GABRIELLE.

Vi hörde aldrig av dig sedan. Inte en rad. Vi undrade ofta, vet du,

CHRISTOFER

mörkt.

Hörde ni verkligen ingenting alls? Är det möjligt?

GABRIELLE

skakar på huvudet.

Vad menar du? Hur så? Vad skulle vi ha hört?

CHRISTOFER.

Om mig... eller om andra med mig? Vi... som levde som villebråd under klappjakt... vi, som ropades ut som var mans niding! Hatade av vårt lands förtryckare, fruktade av den yttre fienden, jagade av båda. Kallade folkförrädare här, partisaner där! Orden till trots, talar han inte exalterat, han småler. Så allvarligare.

Men ser du, vi visste att bara genom oss kan vårt folk få en framtid igen... Förstår du?

GABRIELLE

tveksamt.

Menar du att ni... Vilka talar du om?
Om de... upproriska?

CHRISTOFER

ler.

Kalla oss så, om du finner det riktigt!

Ja, det har nog hetat så i tidningarna... i de tillåtna bladen!

Vargar bland vargar, det stämmer bättre. Ett liv av strid, hat och död och det samma om och om igen.

GABRIELLE.

Död... hat?... Nej, Eric, nej!

CHRISTOFER

småler.

Ett liv, där hatet är rent och döden ger skörd.
Låter det bättre så?

GABRIELLE

undfallande, lite skyggt.

Jag har reda på så lite.

Far sa ofta att tidningarna numera inte innehåller
annat än lögn. Han slutade till sist att hålla nå-
gon. Han har nästan slutat tala med folk.

CHRISTOFER

allvar igen.

Ja, så står det till. Hederliga människor flyr
lögnerna... men söker inte upp sanningen. De gamla
och svaga må vara ursäktade, de som inte orkar mer.

Men...

GABRIELLE.

Men, du menar att... att jag som är ung... att
jag borde söka den.

Å, Eric, jag ser vad du tänker!

Men jag är inte inne i det du talar om. Tala till
mig... som förr!

CHRISTOFER

slår bort, han har vänt sig åt biblioteket till och sett Förste
Kommissarien och Borgmästaren överlägga där.

Nej. Bry dig inte om mig. Jag har ingen rätt att

gripa in i ditt liv. Du har ju ordnat för dig . . . eller du har låtit det ordna sig.

Han träder några steg åt sidan som om han tänkte avlägsna sig, men han kommer tillbaka.

Jag har talat för mycket. Jag blev lite upprörd nyss.

Jag ska bara minnas trettonåringen.

Du var det vackraste, det käraste jag visste . . . Den sommaren upplever jag aldrig mer. Jag med mina böcker, det blev ändå jag som lärde mest.

Lilla Gabrielle!

Och då du nu står här, är du dig ju nästan alldeles lik!

Med ens slår han om. Hårdare.

Trots du sedan dess blivit en . . . en mans leksak! En mans kvinna. Jag kan se det med!

Och snart kommer det kanske också att synas . . .
vems!

Åter går han ett par steg undan, men kommer tillbaka, nu vek och upprörd.

Förlåt! Gabrielle, förlåt! Men att återfinna dig — här! . . . Det kom lite för tvärt.

GABRIELLE

mjukt.

Du är ju här själv.

CHRISTOFER.

Det är sant! Ett sällsamt samarbete.

GABRIELLE.

Är det min man du talar om? Som du har samarbete med? Varför inte?

CHRISTOFER.

Två fiender som för stunden går löst på en tredje.

GABRIELLE.

Fiender... är det nödvändigt? Han såg så vänligt på dig nyss. Har ni aldrig träffats förr?

CHRISTOFER

otåligt.

Men vet du då inte vem du är gift med?

GABRIELLE.

Du är den andra som gör den frågan i dag. Vad menar du?

CHRISTOFER.

Om jag är villebrådet, eller folkförrädaren, så är han jägaren... eller bödeln.

GABRIELLE

sakta.

"Bödeln"... nej! Mot mig har han bara visat godhet och överseende.

CHRISTOFER

skrattar till.

Skam vore annat!

GABRIELLE

ivrigare.

Men inte bara mot mig! I morse till exempel frigav han en... en fångslad, en sjuk ung man, bara därför att jag bad för honom. En från lägret 37.

CHRISTOFER

hött.

Från trettiosjuan!?! Vad hette han?

GABRIELLE.

Modern, som skrev till mig, hette fru Melchior.

CHRISTOFER

upprört.

Melchior! En av mina vänner... den bästa...
den pålitligaste. Det är otänkbart.

Skarpt.

Har du också med egna ögon *sett* honom fri?

GABRIELLE

undrande.

Sett?... Nej...

Lägre.

Men jag hörde ju på när...

Borgmästaren och Felix kommer nu i dörren från biblioteket.

CHRISTOFER

tillägger fort.

Gabrielle, farväl. Nu skils våra vägar.

FELIX

fram till de två, medan Borgmästaren går bort och sällar sig till Fältmarskalken. Felix yppar endast den största älskvardhet och välvilja.

Käraste, för en enda av våra gäster bör du inte försumma de andra.

Det ser ut som om ni två skulle vara gamla bekanta?

GABRIELLE

strålar upp mot sin man.

Ja, just det! Tänk dig, Eric och jag är bekanta ända sedan min barndom.

FELIX

fixerande Christofer.

Min hustrus vänner är alltid mina.

Men stig fram, var så god, herr . . . Christofer.

Skrattar till.

Eller herr . . . Eric, hör jag! Även kallad den Hårde, den från vilken stål studsar tillbaka.

CHRISTOFER

kallt.

Ja. Ibland.

Jag trodde ni visste vem jag var, när jag kom.

FELIX

artigt.

Jag visste inte om ni önskade att jag skulle visa det.

Bjuder ur ett cigaretтетui.

Röker ni?

CHRISTOFER.

Tack, nej.

FELIX.

Men kom nu, båda två.

Grupperna förenar sig. En betjänt kommer in och bär runt en bricka med champagneglas, håller upp i glaset. Även nu tackar Christofer nej.

Fältmarskalken har nu vaknat nyter och tömmer med stort välbehag sitt glas samt ger strax tecken till betjänten om påfyllning. Man dricker, bugar för värdinnan. Betjänten ut.

Felix tar ömt om Gabrielles skuldror och för henne till dörren åt våningen.

FELIX.

Lämna oss nu en stund, liten. Bara försvinn, omärkligt.

Ett ögonblick håller han henne kvar i dörren, lutar sig lite fram och låter läpparna snudda vid hennes lockar. Nu röjs den förälskade äkta mannen, han har inte kunnat hålla tillbaka det. Endast Christofer har följt paret med ögonen.

GABRIELLE.

Blir de länge här?

FELIX.

Nej, nej, de går strax.

Hon glider ut. Felix tillbaka till herrarna, med ogenomträngligt ansiktsuttryck som vanligt. Man grupperar om sig lite.

Scen 3

BORGMÄSTAREN.

Statschefens sammankallande av rådet nästa vecka... för första gång på fem år — kan bara ha till ändamål att skjuta skulden för våra motgångar på detta så kallade råd...

FÄLTMARSKALKEN.

En motbjudande manöver.

BORGMÄSTAREN.

Avsedd att avslöja vilka som kan vara oppositionella... för att sedan likvidera dem.

FÄLTMARSKALKEN.

Ytterligt motbjudande.

Christofer iakttar hela tiden Felix.

FELIX.

Situationen är onekligen kritisk och det är därför vi måste handla raskt.

Vad menar ni, herr Christofer?

CHRISTOFER.

Det parti jag tillhör har länge ansett situationen vara kritisk.

Det blir lite tyst.

FÄLTMARSKALKEN

med auktoritet.

Ja, mina herrar, vi har nu bara att envar av oss fullfölja sin del av programmet. Alla detaljer för morgondagens aktion är genomgångna och fixerade. I morgon kväll, senast mot natten, bör vi vara herrar över staden. Radion får bekantgöra vad som skett, jämte den provisoriska regeringens sammansättning och maktövertagande... tills allmänna val kan äga rum.

Måtte allt gå väl... med Guds hjälp.

Mina herrar, en gammal man har lärt sig förtrösta på den Högste.

BORGMÄSTAREN

aktningsfullt,

Den förtröstan har allas vår respekt.

Hm... Förste Kommissarien och jag gick nyss igenom de allra sista dispositionerna.

FELIX.

Ingenting kommer att klicka.

BORGMÄSTAREN.

Statschefen måste komma levande i våra händer
och tvingas underteckna...

FÄLTMARSKALKEN

godlynt.

... sin egen kapitulation... utan villkor!

BORGMÄSTAREN

mörkt.

Han har gjort ont nog... och länge nog.

FELIX.

Det blir två till tre hundra anhållanden omedelbart.

BORGMÄSTAREN.

Men inga onödiga våldshandlingar. Det vill ingen
av oss veta av, det vet ni.

Felix låter med en lätt bugning förstå att han menar
detsamma.

FÄLTMARSKALKEN.

En militär av den gamla, jag vill tillägga goda
skolan, kan inte annat än understryka detta.

Kort paus.

BORGMÄSTAREN.

Ett är säkert, vi går mot oroliga tider för lång tid framåt.

Mera formellt.

Så mycket mer är det av värde att ha er medverkan, herr Förste Kommissarie.

Felix bugar igen.

Om jag förstått rätt, kommer ni att befinna er i ert hem under aktionens tidigare skede.

FELIX.

Ja. Jag ger här i morgon afton en liten intim soaré — alldeles sorglös. Och det blir hit jag får fältmarskalkens kallelse.

Han småler.

Statschefens arrestering är militärens sak, inte min.

FÄLTMARSKALKEN

rätar upp sig.

Givetvis. Min son, översten... och hans vänner. Allt är klart.

FELIX.

Sedan kommer min stund.

Inom fem minuter infinner jag mig. Jag har ställt mig till förfogande, jag har förstått att där hädanefter är min plikt.

Ur en silverhink lyfter han upp en flaska champagne och fyller i glasen. Man dricker. Christofer har åter avböjt champagne.

FELIX

till Christofer, hjärtligt.

Ni är en mycket tyst ung man, herr... hm,
Christofer.

CHRISTOFER.

Vid överenskommen tid ska ju södra palatsporten
öppnas för min grupp. Vi kommer inte att svika.
Mer behöver inte sägas.

FÄLTMARSKALKEN

lite stramt.

Det är stort förtroende som visas er... unga...
alltså... visas friskareförbanden.

CHRISTOFER

hövlig men kall.

Vi är många, även utan det förtroendet.

BORGMÄSTAREN

rättvis och konciliant.

Ja, ni är många och ni har visat stor offervilja.
Fosterlandet bör och ska inte glömma... någon
enda av sina söner.

FÄLTMARSKALKEN.

Det är rätt.

Christofer sitter lika slutet som förut.

Fältmarskalken reser sig, de andra gör som han.

Herr Förste Kommissarie, jag tror att vi nu kan
dra oss tillbaka. Vi ses i morgon. Väl mött.

Ber om min hälsning till fru gemålen... Så
ung... så förtjusande ung.

BORGMÄSTAREN.

Jag tackar för i dag. Vi är helt överens.

FELIX.

Herr Christofer, får jag be er vänta här ett par minuter efter de andra herrarna. Det är lämpligast att inte lämna huset i grupp. Herr fältmarskalken och ni, kära borgmästare, skils i porten, som om ni bara av en slump trätt ut tillsammans, inte sant?

Mina herrar,

han visar mot dörren till hallen,

vi har hissen där, till vänster i entrén. Får jag lov.

Handtryckningar, mummel, Felix företräder med ett par steg ända till dörren, låter herrarna passera och följer dem ut.

Man hör en hissdörr slå igen och rassel av en hiss som börjar glida neråt.

Christofer väntar, går fram till fönstret och blickar ut, tycks lätt undersöka närmaste terräng. Han är fullkomligt lugn.

Felix in igen.

FELIX

finner honom vid fönstret.

Här är ingen utsikt att tala om.

Säg mig, ni blir ett trettital vid lilla södra palatsporten i morgon, inte sant?

CHRISTOFER

kommer fram på scenen.

Möjligen något ditåt. Eller trehundra. Kanske trettitusen.

FELIX.

Jag är van vid mera exakta uppgifter.

CHRISTOFER.

Jag har fått vänja mig vid motsatsen.

FELIX

med gott humör.

Jag får nöja mig med det. Ni representerar folkviljan, det passar att den uppträder någorlunda fylligt...

Men ring upp mig, om något ändå skulle inträffa.

Funderar lite.

Varför är ni misstänksam.

CHRISTOFER.

Jaså, det märks?

FELIX.

Det är dumt.

CHRISTOFER.

Det vet vi mer om i morgon.

FELIX

skärper tonen.

Jag tar mig friheten påminna om att ni genom mig blivit försedd med passersedel. Inte på många år skulle jag tro att ni gått så säker här i huvudstaden som just nu.

CHRISTOFER.

Jag har aldrig gått osäker någonstans.

Kort paus.

Kan jag gå nu?

FELIX.

Var så god. Ni har hissen till vänster då ni kommer ut.

Visar mot dörren.

Farväl. Jag tycker bra om er, unge man. Det finns nerv i er.

Christofer bugar lätt och går ut genom den anvisade dörren. Felix står lyssnande kvar där han stod.

Man hör smällen av hissdörren som slår igen och rasslet av hissen som börjar glida ner, alldeles som strax förut.

Scen 4

Raskt tar Felix stegen till bordet med telefonerna och trycker på en knapp. Talar brådskande.

Vaktbefälhavaren?

Hör, det kommer strax en ung man i sportkostym ner med hissen. Två man möter honom vid hissdörren och griper honom. Han förs genast till Norra Kastellet. Raska på! Förstått? — Han är troligen beväpnad. Jag vill inte ha något buller.

Lägger ner telefonluren, griper en annan och trycker på en annan knapp. Väntar lite och får tydligen svar.

Bra. God middag. Här Felix, som du hör. Hör nu noga! Om senast en halv timme har du hos dig på kastellet den alltför länge eftersökta gossen Christofer, alias den Hårde, med mera. Ta hand om honom *utan dröjsmål*. Han har mer än någon annan reda på vad vi behöver veta. Han *ska* tala! Tiden är knapp. — Ja, *alla* medel... Rapport i morgon bitti.

Ring i natt, om det är nödvändigt. — En fräck djävul.

Skrattar till.

Var? Jo, här hos mig. Hos mig! Jag var inte hundraprocentigt säker på hans identitet när han kom, men den røjdes av en händelse. — Ja, det är bra. Jag räknar på dig. Tack för det.

Under det han talar, har Gabrielle sakta öppnat dörren från våningen och stuckit in huvudet. Hon hör bara det sista. När Felix lägger ner telefonluren, stiger hon in, stannar dock vid dörren.

GABRIELLE.

Får man lov?

FELIX.

Kom.

Äntligen en liten stund för oss själva.

GABRIELLE

smeksamt.

En lång... *lång* stund! I dag far du inte ut mer, eller hur?

FELIX

fort upphettad.

Nej, nej.

Ack, du är underbar!

Se på mig!

GABRIELLE.

Ingen har såna tonfall som du.

FELIX

lite ömt retsam.

Har du haft mycket att jämföra med?

GABRIELLE.

Jag vet det ändå.

FELIX

tar om henne.

Och du vill ha mig, du är säker på att det är det, du vill? Och bara mig?

GABRIELLE.

Bara dig... ja.

FELIX.

Alltid?

GABRIELLE.

Alltid.

Älskade!

FELIX.

Han för henne till en låg, bekväm soffa, de sitter ner, han smeker hennes hår, ser förälskat på henne.

Nu först är jag ung! Du vet inte vad det betyder. Du.

Hans händer trevar bland blusens knappar och knapphål.

Men vad har du där?

Han har fått fram brevet som Gabrielle tidigare stuckit innanför blusen.

GABRIELLE.

Det är det där brevet, du vet, som vi talade om i morse.

FELIX.

Och det gömmer du... *där?!*

Han skrynklar samman brevet och slänger det utåt golvet.

GABRIELLE

sätter sig halvt upp.

O, kasta det inte!

Du... är det alldeles säkert att den stackars fruns son nu är fri?

FELIX.

Tyst, tyst!

Han tystar henne med kyssar.

De ser ömt på varandra, men så minns hon annat.

GABRIELLE.

Du... Berätta vad du tycker om Eric. Varför var han här?

FELIX.

Sedan!... Säg bara att du älskar mig. Jag vill ingenting annat höra.

GABRIELLE.

Älskade...

FELIX.

Var gång är det samma mirakel.

Han gömmer ansiktet vid hennes bröst, är ett ögonblick stilla, tyst.

Det är inte bara din ömhet, men också denna ro. Jag har aldrig upplevt en vila som hos dig. Alla bekymmer, allt jäkt... borta!

GABRIELLE.

Så ska det alltid vara.

FELIX.

Alltid.

Han trycker henne intill sig.

Det knackar på dörren.

Felix otåligt.

Stig in!

Han reser sig samtidigt, griper strax efter och tänder en cigarrett. Går ett par steg ut på scenen.

Dörren har öppnats och in träder en ung subaltern, officer eller underofficer. Mannen i uniform är mycket blek. Hälsar stramt.

FELIX.

Nå, vad är det nu om?

MANNEN

han är rädd.

Det är . . .

Det fanns ingen ung man i hissen.

FELIX

ett par steg mot honom.

Vad säger ni, karl?

MANNEN.

ytterst nervös.

Hissen kom ner tom. Jag skickade genast upp den igen, ett par man följde med upp. Två andra gick uppför trapporna. Men ingen människa fanns. Vi . . . vi gick upp på vinden också . . . och sökte. En man var ända ute på taket. Huset ligger ju isolerat.

FELIX.

Djävlar! En fullvuxen karl i sportdräkt kan ju inte förvandlas till luft. Vad står ni och tuggar på? Tala ut!

MANNEN.

Han måste ha skickat ner hissen tom.

Sedan påminde sig en av vakterna att i samma ögonblick vi fick telefonordern härifrån, hade en person kommit i stark fart utför trapporna... Han måste ha rutschat ner på ledstångerna... och så rusade han rätt ut genom porten.

FELIX.

Nå, vakten ute i porten då? Sov han?

MANNEN.

Nej, herr Förste Kommissarie. Han ropade an personen, som då i all hast visade fram en passersedel... alldeles korrekt... och sprang vidare.

FELIX.

Det vill säga, medan ni såsade omkring upp och ner i hissen och drog era slutsatser, löpte galgfågeln bort och försvann!

En människa som springer är alltid suspekt. Begriper ni inte det?! — förbannade drumlar!

Felix går fram och åter, röker. Plötsligt får han syn på Gabrielle som sitter kvar på divanen, orörlig och skrämmd.

Är du kvar? Var vänlig lämna rummet igen.

GABRIELLE

ångestfullt.

Men den där... Det kan väl inte vara Eric ni talar om?!

FELIX

otåligt.

Nej.

Mycket sakta går hon mot dörren.

FELIX

till mannen i uniform.

Er ska jag inte glömma. Försvinn.

Till Gabrielle, sedan mannen hastigt försvunnit.

Stopp lite. Din Eric. En barndomsvän, var det inte så?

GABRIELLE

stannar, vänder lite tillbaka.

Jo, det är han.

FELIX

fort, förhörsmässigt.

Vad gör han nu för tiden?

GABRIELLE

man kan ana en smula trots.

Det vet jag inte.

FELIX.

Vad talade ni om?

GABRIELLE.

Om ... förr. Om där hemma.

FELIX.

Var bor han?

GABRIELLE.

Det sa han inte.

FELIX.

Nej, naturligtvis.
Och vad mer?

GABRIELLE.

Han talade om att han samarbetar med dig.

FELIX.

Om vad?

GABRIELLE.

Inte heller det sa han.

FELIX

hårt.

Är det mig eller honom, du har valt att vara lojal emot?

GABRIELLE.

Du vet säkert mer om honom än jag.

FELIX.

Det jag vet, är inte rekommenderande.

Han kommer närmare henne.

Du får inte minnas honom mer. Förstår du?

GABRIELLE

undvikande.

Jag ska . . . försöka.

FELIX

slår om, mjukare.

Seså, ut nu, liten. Jag har bråttom.

Han kysser henne flyktigt. Gabrielle mot dörren åt vänningen. Kommer förbi brevpapperet på golvet, som Felix kastat, böjer sig snabbt ner och tar upp det. Ut.

Felix torkar sin panna. Går till bordet, trycker på en av knapparna.

Lydia in.

LYDIA
avvaktande.

Du ringde.

FELIX.

Ja. Bilen. Och ta hand om Gabrielle. Troligen kommer jag sent hem.

LYDIA.

Bilen, jaha. Genast.

Ett steg närmare.

Tråkigheter?

FELIX.

En liten motgång.

Man kan inte lita på någon... måste vara överallt själv.

LYDIA.

Vad ska jag säga

gest bakåt

... henne?

FELIX.

Att en person i min ställning inte borde gifta sig.

Lydia undertrycker ett småleende, böjer lätt på huvudet, skyndar ut.

Felix vid bordet, trycker åter på en knapp och lyfter en av telefonlurarna.

R i d å

ANDRA AKTEN

Scen I

Nästa dags afton.

Samma rum. Det är nu eklärerat och till överflöd dekorerat med blommor. Dubbeldörrarna i fonden är nu båda öppna.

Framför fönstren tunga draperier: mörklägning.

I rummet Felix och Polisintendenten.

Felix är omklädd. Polisintendenten däremot kommer tydligen från arbetet.

De befinner sig mitt i ett samtal.

POLISINTENDENTEN

rapporterar.

Enligt given order var vi hos fältmarskalken.

Felix ser på sin klocka.

Fältmarskalken vilade. Han blev strax utomordentligt häftigt upprörd och vägrade följa med.

FELIX.

Begrep han ingenting?

POLISINTENDENTEN.

Att han arresterades begrep han ju, men inte på vems uppdrag. Han begärde att få telefonera hit.

FELIX.

Det är en idiot! Nå?

POLISINTENDENTEN.

Då han började höja rösten mer och mer och hans hustru kom in, måste vi gå mera bryskt fram... Av en händelse, såvitt jag kan fatta, infann sig i detsamma en av sönerna. Han kom utifrån. I uniform.

FELIX.

Översten?

POLISINTENDENTEN.

Nej, majoren.

FELIX.

Förbannad otur. Vidare?

POLISINTENDENTEN.

Vi sköt ner dem båda två.

FELIX.

Förr eller senare skulle det ske.

POLISINTENDENTEN.

Och den gamla frun också, annars hade hela huset kommit i gungning, så som hon ropade på hjälp. Det hela tog inte tio minuter. Nu har jag satt ut vakt. Ingen kommer varken in eller ut där vidare.

FELIX.

Ja ja... Det är bra.

Men allt det där får inte bli bekant i dag, det är viktigt. Inte förrän i morgon. Då har de bägge herrarna begått självmord... i gryningen. Kropparna förs bort.

POLISINTENDENTEN.

Den utländska pressen kommer att begära förklaringar.

FELIX.

Herrar som stämplar mot statsordningen begår självmord, när de finner att de misslyckats. Misslyckandet äger rum i kväll... och i natt...

ser på klockan

...och den utländska pressen får de detaljer den behöver i morgon bitti.

POLISINTENDENTEN.

Mycket riktigt. Men den gamla fältmarskalkinnan?

FELIX.

Morgondagens arresteringar över hela landet blir mera sensationellt stoff än en nedskjuten kätting.

Vidare?

POLISINTENDENTEN.

I palatset är allt i ordning, enligt order. Översten och hans band grips när de anländer.

FELIX.

Borgmästaren...

POLISINTENDENTEN.

Jag kommer just till det.

Borgmästaren har varit oanträffbar sedan i går eftermiddag.

FELIX.

Vafalls? Var han inte i sitt hem i går kväll? I natt?

POLISINTENDENTEN.

Nej. När vi nyss kom dit för att anhålla honom, var de oroliga i hans hem. Han gick ut i går . . . det måste varit då han begav sig hit — och sedan har de inte sett honom. Ingen olyckshändelse, det har jag undersökt.

FELIX.

Hustrun får tas i förhör i natt, om han inte kommer till rätta . . . Hm. När han var hos mig i går, visade han inte ringaste misstänksamhet, det skulle jag ovillkorligen ha märkt. Allt gick i lås.

Kort paus.

Det är den fördömda pojken som har begripit något! Hör mig nu. Christofer måste gripas, levande eller död.

POLISINTENDENTEN.

Allt som kan göras, görs sedan i går och alltjämt. Alla hotell och kaféer finkammas. Tyvärr känner inte många igen den där kanaljen.

FELIX.

Bland hundratusen lymlar som driver omkring här i stan, *ska* han plockas fram. Jag vill se honom en gång till... och det kommer att bli den sista!... Ut ur detta hus smet han i går med det enklaste trick... och lät mig stå här som ett få...

Tvingar sig till lugn.

Nå nå.

Han tänder en cigarrett, drar djupa bloss. Bjuder sedan den andre, som lätt bugande tackar nej.

POLISINTENDENTEN.

Tack, aldrig i tjänsten.

FELIX.

Det är bra.

Hör nu noga på.

Så snart samtliga i statskupsförsöket inblandade har gripits... går kommunikén om det hela till telegrambyråerna.

De värst komprometterades namn ska nämnas, i första hand fältmarskalkens. Det kommer att göra effekt. Och så borgmästarens fega flykt undan rättvisan. Hans signalement över hela landet. Belöning 100,000 för den som får upp spår. Allt det där, som vanligt... Men säkerhetstjänstens snabba aktion ska framhållas ordentligt, vår vetskap om alltihop medan snaran drogs samman om halsen på de brottsliga.

POLISINTENDENTEN.

Tillåt mig uttrycka min beundran för säkerhetstjänstens ledning.

FELIX

godlynt.

Var så god. — Yxan kommer att gå . . . och repet. I övrigt får vi invänta vad statschefen själv behagar förordna. Han bör tala i radio.

Det bör också komma lyckönskningstelegram från utlandet, från minst ett par monarker . . . Det ska jag ordna själv över vederbörande legationer.

POLISINTENDENTEN

servilt.

Varje detalj genomtänkt.

FELIX

ser på klockan igen.

Jag väntar gäster här i kväll, det vet ni.

Att Förste Kommissarien ger mottagning är bekant över hela stan . . . Mottagningen tvingar mig naturligtvis att vara hemma. Det hör till pjäsen. Men så snart kuppen är knäckt, infinner ni er här för att avge rapport . . . och avhämta mig. Jag kommer att i korthet delge gästerna vad som skett . . . Bland andra har jag här ett par representanter för främmande makter . . . de får genast tillfälle gratulera.

Flera journalister, naturligtvis.

Man hör mummel av röster från hallen. Felix visar den andre åt dörren till våningen.

Det kommer redan folk. Försvinn här. Lilla trappan, ni känner till den, eller hur, min kära vän?

Fram till Polisintendenten, slår honom gemytligt på skuldran.

Mycket bra skött, alltihop. Utom fältmarskalken. Det var synd! Jag skulle gärna ha velat se den där gamla slagfältsidolens nuna inför rätta!

Polisintendenten skyndar bort.

Scen 2

Det mörknar totalt över scenen, men bara ett par minuter, ridån går inte ner. Man hör musik, klassiskt eller annan finare musik.

När det blir ljusst igen hörs musiken starkare, den kommer från musiksalongen bortom fondens galleri, genom vilket passerar festklädda herrar och damer. En del herrar dock i kavaj, man lever ju i krigstid. En del uniformer med ordnar.

Också i biblioteket finns ett par gäster, de sitter vid ett bord och samtalar stilla. Soarén är alltså i full gång med vidöppna fonddörrar.

Sorl.

På scenen rör sig många gäster. Från musikrummet hörs applåder. Nya gäster kommer in.

Mitt på scenen Felix, samtalande med två damer.

DAM I.

Tänk, när jag åkte hit, tyckte jag det var så ovanligt mycket folk i rörelse ute. Är det något särskilt i dag? Jag liksom kände det på mig.

FELIX.

Vore det något oroande, skulle jag inte vara här.

DAM I.

Det är sant. Det är naturligtvis dumt att bli rädd...

DAM II.

Det går alltid så mycket rykten.

FELIX.

Sanningen kommer alltid fram.

DAM I.

Och chaufförerna blir ohövligare och ohövligare... de som ännu finns. De borde hållas efter.

FELIX

hela tiden ytterst artig.

Det ska bli mig ett nöje.

Inga fler önskningar?

DAM II.

Jo! Vi önskar oss båda alldeles kolossalt platser, när de där opålitliga officerarna ska inför rätta.

FELIX.

Det kan jag säkert lätt ordna.

DAM I.

Ni är bedårande!

Ser sig omkring.

Och en så förtjusande tillställning!

DAM II.

Är det allvar, att man får önska?

FELIX.

Låt höra.

Dam II för honom lite avsides, medan Dam I går åt annat håll.

DAM II.

Jag tänkte på min man.

Ni vet hur hängiven han är er... Och nu har han suttit i det där dammiga departementet B i tre år...

FELIX

lägger familjärt en hand på damens ena arm.
Vad är det ni vill ha?

DAM II.

Det samma som alla andra: inkomster.

FELIX.

Och vet inte hur det ska gå till?

DAM II.

Uff! Genom nitälskan och arbetsamhet... Det kommer alla med.

FELIX.

Det bör vara så.

Men det ska vara i stora doser.

DAM II.

Hur stora?

FELIX.

Det är tillåtet att använda mig som måttstock. På sin tid satt också jag på det dammiga departementet B . . . men det räckte inte länge.

DAM II.

Ni vill nog inte att någon annan skulle göra samma karriär som ni!

FELIX.

Det kan ingen.

ytterst älskvärt

Men jag ska komma ihåg er man. För er skull!
Kom upp och resonera en dag.

De skrattar, han tar henne under armen och leder henne uppåt scenen.

Fram mot rampen, Gabrielle och Attachén, en helt ung man av exotisk apparition.

ATTACHÉN

insmickrande och banal.

Vilken fest! Längesedan jag såg så mycket blommor! Vi befinner oss i Törnrosas slott.

GABRIELLE

leende.

Jag nästan har svårt att tro att jag är värdinna här.

ATTACHÉN.

Alldeles som i ett sagospel: Törnrosa vaknar upp, sträcker på sig, slår upp ögonen . . .

GABRIELLE.

Jag vill åtminstone inte sova mer!

ATTACHÉN.

Naturligtvis inte, då man har den mäktige Förste kommissarien i Prinsens skepnad! En utsökt roll-distribution.

GABRIELLE.

Ni skämtar visst alltid.

ATTACHÉN.

Det bör man. Men där har vi Prinsen själv!

Felix fram till dem.

FELIX
till Attachén.

Vi är mycket glada att se ert hemland representerat här.

ATTACHÉN.

Många avundas mig säkert.

Det är första gång det ges fest här i huset, tror jag?

FELIX.

Ja.

Vi är nyinstallerade här... men vi ämnar se mycket gäster hos oss. Inte sant, Gabrielle?

till Gabrielle

Har du trevligt, min vän? Trivs du med våra gäster?

GABRIELLE.

Alla är så artiga! Man kan inte tro hälften av allt de säger!

Hon skrattar.

FELIX.

Du tänker väl på att vara uppmärksam mot den gamla furstinnan?

GABRIELLE.

Det var sant!

Hon lämnar Felix och Attachén. Attachén ser sig omkring.

ATTACHÉN.

Många notabiliteter här i afton, ser jag.

Men...

Jag vill inte vara ogrannlaga. Men, oss emellan... Det förefaller längesedan statschefen var synlig någonstans.

FELIX.

Han är bara mycket upptagen... och i hög arbetsform.

ATTACHÉN.

Jaså... i hög form.

FELIX.

Hur vore det med ett glas champagne?

De går upp mot fonden.

Mot rampen de två damer som Felix nyss konverserade med.

DAM II.

Han är oförskämd. Men han kan faktiskt vara ganska charmerande.

D A M I.

Ja. Om man bara ingenting visste om honom.

D A M II.

För Guds skull, tala tystare!
Vad är det för människor här egentligen?

D A M I.

Alla sorterna.

D A M II.

Jag trodde statschefen skulle vara här.

D A M I.

Det påstås att han är sjuk.
Tänk om han skulle . . . Vilken kapplöpning efter
hans post!!

D A M II.

Jag tippar Felix.

D A M I.

Titta på honom! Han formligen skiner, påfågeln.
De ser på Felix som står i en liten grupp herrar, som
tycks lyssna på honom. Man skrattar. Han är uppenbart på
bästa humör.

D A M II.

Han är briljant.
Gruppen rör sig ner mot rampen.

F E L I X.

Talet om att historien alltid upprepar sig, beror
på att de som formar historia alltid har gjort pre-
cis samma dumheter. Förr eller senare har de låtit

överrumpla sig av sina mänskliga svagheter. Men en ledning som har kursen klar . . . på lång sikt, den får vad den vill.

Och ger historien nya aspekter.

HERRE II.

Vi lever i en märklig tid.

FELIX.

En vanlig, men inte dess mindre riktig anmärkning.

HERRE I.

Ni talade nyss med en utsökt, synnerligen ung dam . . .

Han utpekade med en lätt gest Gabrielle, som ett stycke därifrån samtalar med ett par gäster.

FELIX

belåtet leende.

Damen är min hustru.

HERRE I.

Det var då en storartad nyhet! Jag visste inte . . . Jag gratulerar.

FELIX.

Det kan ni göra, kära assessor! Jag är en verkligt lycklig man.

Särskilt i dag.

Damerna I och II har sällat sig till gruppen. Dam I har hört de sista orden.

D A M I.

Är det något särskilt i dag? Var det inte det jag sa nyss?

Felix tar ur västfickan upp en guldklocka och ser på den.

D A M II.

Tittar ni på klockan? Så oartigt!

F E L I X

charmerande småleende.

Just så här dags utförs en order jag givit. Det kom mig för ett ögonblick att glömma damerna. Förlåt!

Damerna går vidare och blandar sig med andra grupper. Hela sällskapet är i rörelse. Soarén är mycket animerad. Förfriskningar bjuds omkring. På avstånd hör man hela tiden musik. Den har blivit mindre klassisk, mera glättigt modernt betnad.

Emellanåt applåder från musiksalongen.

Felix har fått tag i Intervjuaren och kommer fram mot rampen med honom.

F E L I X.

Förstå mig rätt.

Just nu önskar jag... av vissa orsaker... ökad popularitet kring min person.

Mitt giftermål ger en naturlig anledning att tala om mig, eller hur?

I N T E R V J U A R E N.

Ypperlig, helt enkelt.

Talar som om han citerade.

Det mänskligt veka, som nu kräver sitt... Hur mycket har inte dolts under en skenbart sträv yta. I den stilen?

FELIX.

Just det. Min hustru är ett okonstlat landets barn, det ska fram. Och jag är... hm, mycket förälskad.

INTERVJUAREN.

Förtjusande detalj... romantiskt! Får jag anteckna lite?

FELIX.

Skriv vad ni vill. Ni ska få listan över kvällens gäster av min sekreterare. Och så sök upp min hustru, ställ några frågor. Hon vet ingenting om intervjuer, men jag vet att ni kan det där.

Och i morgon alltså, fotografen hit.

INTERVJUAREN.

Han borde varit här nu.

FELIX.

En sak i sänder, det intima livet först.

INTERVJUAREN.

Å, det är naturligtvis rätt.

Jag ska genast sätta i gång den lilla kampanjen... En verklig ära... ett stort nöje också.

Under de sista replikerna har Furstinnan kommit ner från fonden och tagit plats i en soffa mot förgrunden. Felix avskedar nu hastigt Intervjuaren och går ämabelt fram till Furstinnan, en äldre dam. Han sitter ner i soffan bredvid henne utan hänsyn till hennes ganska stela hållning.

FELIX.

Furstinna, ni tillåter väl? Det gläder mig att se en så ärad gäst... Men jag måste beklaga att fur-

sten var hindrad infinna sig, vi hade räknat på honom också.

FURSTINNAN.

Fursten måste ännu en tid vara aktsam om sin hälsa.

FELIX.

Var det inte oförsiktigt att då dinera i ett ambassadörshus i går afton?

Furstinnan ser på Felix utan att svara.

Jag hörde inte.

FURSTINNAN.

Jag har ingen makt över fursten.

FELIX

Inte det?

Då bör Furstinnan... med allra snaraste, skaffa sig det.

Tillåt mig vara uppriktig. Jag är alltid mycket ärlig.

Med eftertryck.

Små... hur små som helst... kritiserande grupper, små skvaller- och klanderceller, passar inte i... passar inte mig. Ena dagen är det ett högskolegång som försöker opinera, en annan är det någon högdlig släktjunta som... sätter upp näsan.

Skarpare.

Studenterna... liksom småfolket, kväser jag. Här har jag artigheten att först varna.

FURSTINNAN

kyligt.

Jag har förstått.

Kort paus. Felix' fingrar leker lite med en volang eller spets eller dylikt på Furstinnans klänning.

FELIX.

I nästa vecka ger min hustru och jag en liten middag . . . med operabesök efteråt . . . i min loge.

FURSTINNAN

utsökt artigt.

Jag har äran tacka för inbjudan. Vi kommer givetvis.

Drar åt sig volangen som Felix fingrat på.

Men . . . säg mig. Betalt brukar kvitteras. Vad får vi själva i utbyte? Förutom middagsmaten och operalogen.

FELIX.

Ni får vara i fred. Det är umgänget i detta hus värt.

Furstinnan småler artigt, ser sig lite omkring.

FURSTINNAN.

Ni har många gäster här i afton.

Något tidigare har en betjänt närmat sig Lydia, som befunnit sig i rummet, samtalande med Intervjuaren och hon har strax lämnat salongen genom dörren inåt våningen. Nu kommer hon tillbaka och skyndar nervöst fram till Felix, gör en urskuldande bugning åt Furstinnan till och mumlar något som kommer Felix att resa sig.

FELIX

bugar.

Förlåt mig, Furstinna. Plikten kallar.

Med Lydia går han över scenen bortåt dörren åt våningen. Under tiden har Gabrielle närmat sig, Furstinnan räcker ut en hand efter henne och drar henne intill sig i soffan, där Felix lämnat plats.

FURSTINNAN.

Sitt ner, lilla barn, och prata med en tråkig gammal dam, det klär ungdomen.

Hon granskar Gabrielle, inte ovänligt. Men försummar inte att hålla ögonen på paret Felix—Lydia, som stannat på väg till dörren och livligt talar intill rampen.

FELIX.

Vad betyder allt det här? Säg till om bilen, jag ger mig genast av.

LYDIA

starkt oroad.

Polisintendenten tycktes mena att du inte får blottställa dig.

Det låter som om översten skulle fått hela sitt regemente med sig. Och gatorna runt om palatset är fulla av partisaner . . . eller vad det nu är för slödder.

FELIX.

Ja ja . . . slödder. Men de våra då? MITT folk?!

Vill skynda vidare.

LYDIA

griper i hans ärm för att hålla honom tillbaka.

Jag vet inte, jag vet inte . . . Det kan ju inte gå gallet! Det får inte! Men ta inga onödiga risker — du!

FELIX

otåligt.

Seså, släpp!

Felix skyndar ut, Lydia står kvar, upptagen av sin oro. Intervjuaren närmar sig henne nyfiket och hon behärskar sig och går med Intervjuaren upp på scenen.

Genom lornjetten har Furstinnan följt det hela, ler mångtydigt.

FURSTINNAN

till Gabrielle.

Herr gemålen fick bråttom.

GABRIELLE

oroad.

Han är alltid så upptagen.

Men han vill nog själv ha det så... Alltid vara verksam.

Fast just i kväll... så synd!

FURSTINNAN

medan hon granskar Gabrielle.

Ja, min lilla vän, mycket synd. Men kanske han just i kväll har velat ha det så, vem vet!

Alltid verksam, effektiv... En man med stora ansvar. Med många öden i sina händer. Mycket tråkiga öden emellanåt... mycket trista. Ofta.

GABRIELLE.

Men inte bara... tråkiga eller trista, väl?

FURSTINNAN.

Något annat tillåter inte hans ställning.

GABRIELLE.

Hans ställning innebär ju bara ordningens upp-
rätthållande? Är det inte till allas bästa?

FURSTINNAN.

Det låter som om min lilla vän inte fullt insåg
vem hon är gift med.

GABRIELLE

trevande.

Min man har förklarat för mig... Och jag...
jag älskar min man.

FURSTINNAN

vekare.

Det vore fult att grunla en så vacker känsla.

GABRIELLE

ser bevekande på den gamla damen.

Furstinnan är så vänlig mot mig. Jag ber, säg mig
varför man så ofta talar om honom... i antyd-
ningar? Det låter så styggt.

FURSTINNAN.

Stackars barn. Fråga inte mig.

GABRIELLE

som för sig själv.

Vem ska jag fråga...

FURSTINNAN

annan ton.

Det ser ut att komma nya gäster.

Två herrar har trätt in. Den ena ser sig brådskande, sökande om och styr stegen åt biblioteket, där nu som förut endast ett par tre personer sitter språkande. Han ses gestikulera och tala, varefter herrarna i biblioteket reser sig, fort går tvärsöver scenen och ut i hallen jämte den nykomna, som tydligen hämtat dem.

Den andra nykomne har under tiden stannat i förmaket och börjat berätta något för första bästa lyssnare. Inom en minut har en grupp bildats runt om honom. På avstånd hör man musik från musikrummet, där det får tänkas att en del gäster stannat. Dock strömmar småningom allt fler in i förmaket och sällar sig till gruppen kring Herrn med nyheterna mitt i rummet.

FURSTINNAN

kvar i förgrunden med Gabrielle.

Det verkar som när en herre i ett sällskap ertappats med att spela falskt.

GABRIELLE

färdig att resa sig.

Jag ska gärna höra efter vad det är.

FURSTINNAN

småler.

Kanske är det inte för så unga öron. Sitt bara kvar. Sitt hos gamla furstinnan.

Jag tycker inte illa om er, unga dam. Ni behöver inte vara rädd för mig. Det har er snälla man styrt om.

GABRIELLE

allt mer oroad

Hur så? O, säg mig...

Attachén kommer fort ner till furstinnan.

ATTACHÉN.

Otroliga saker! *Princesse*, ni måste höra! Det påstås att militär skulle ha bemäktigat sig statschefens egen höga person.

FURSTINNAN.

Om det inte är sant, är det lustigt påhittat.

ATTACHÉN

road.

Man lär slåss ute på gatorna över hela centrum. Vägarna fram till palatset lär vara helt avspärrade. Folk sjunger Internationalen. Man tänder eld på omnibussar.

FURSTINNAN.

Nå, då stannar vi här.

Här i huset händer under tiden absolut ingenting. Det är mycket behagligt.

Nu kan sällskapet börja roa sig.

Flera av gästerna ses dock avlägsna sig mot hallen. Hissens dörr hörs smälla, hissen rasslar ner, det upprepas. Från dörren ropar en dam.

DAM I.

Det är omöjligt att få en bil. Snälla ni, är det verkligen omöjligt? Nermörkt och inga bilar. Snälla ni, jag stannar här i natt.

Kommer in igen.

Intervjuaren passerar brådsnkande Gabrielle som sitter kvar i soffan. Hon ser frågande och oroligt upp mot Furstinnan.

INTERVJUAREN

till Gabrielle.

Jag ber om ursäkt, men intervjun får vi ta en annan gång.

Ilar ut.

ATTACHÉN

efter honom, ropar.

Stopp lite! Ni har ju bil själv? Jag åker med, jag måste till legationen.

Furstinnan reser sig, tar Gabrielle under armen och går upp mitt på scenen.

FURSTINNAN

till Herrn med nyheterna.

Ta om alltihop nu lite saktare, är ni älskvärd

HERRN MED NYHETERNA.

Ja, kuppen mot statschefen torde nog ha sin riktighet.

Men det lär också påstås att säkerhetstjänsten skulle ha haft reda på den i förväg...

FURSTINNAN.

Naturligtvis.

HERRN MED NYHETERNA.

Men om bakfoten.

Jag menar...

medan han berättar blir han allt mera road

medan polisen nitiskt gjorde sina anhänganden lite hit och dit, gick kuppofficerarna rätt in i palatset

genom en otillräckligt bevakad port. Eller om man nu fifflat lite med vakten... Kort sagt, herrarna har å ömse sidor spelat dubbelt. Medan säkerhetstjänsten utförde ett av sina grandiosa överrumplingsnummer, var kuppakarna lika sluga.

Skrattar högljutt.

HERRE I
skrattar också.

Rena farsen.

HERRE II
allvarlig.

Herrarna låter bra roade. Tänk på vad ni säger.

HERRN MED NYHETERNA
tvärslutar skratta.

Bevare mig! Det sägs, det sägs... Det vet ni väl. Man lyssnar och hör. Här i stan går ständigt rykten.

LYDIA
mitt i gruppen, hetsigt.
Ja. Men var är sanningen?

HERRE I.
Sedan snart tvåtusen år tillbaka, då Pilatus blev bet, har ingen haft reda på den.

FURSTINNAN
till Gabrielle.

Vår lilla värdinna, laga nu att åtminstone vilddjuren här inne hålls i schack. Låt oss få mycket att dricka.

LYDIA.

Jag ska ordna det.

Ut mot fonden. Det dröjer en stund innan hon kommer tillbaka.

FURSTINNAN

till en herre med fiol.

Skulle inte herr musikern kunna spela upp . . . till dans?

Förste Kommissarien är borta och rättorna kanske önskar dansa på bordet.

Violinisten, som kan ersättas med en pianist, skrattar godmodigt och spelar upp dansmusik. En av de yngre herrarna tar om närmaste dam och dansar ut på mattan. Övriga makar åt sig. Två eller tre par dansar. En ung dam, tydligen en dansös, improviserar ett elegant solonummer. Applåder.

Furstinnan sitter ner och iakttar spektaklet i Förste Kommissariens hus, medan han . . . vad vet man?!

Betjänterna går runt med glas och champagneflaskor. Alla dricker flitigt. Stämningen är lössläppt.

HERRE I

bjuder upp Gabrielle.

Får jag lov?

GABRIELLE.

Nej . . . nej tack.

HERRE I

rätt drucken.

Å, varför inte? Så ung och så allvarlig! Nu börjar här ju bli riktigt livat . . . och i morgon kan vi alla vara döda, tänk på det! Tänk på det! Eller i läger 37. Där sticker de ut ögonen på fångarna.

GABRIELLE.

Ni skulle inte skämta så. Man vet inte vad som händer just nu... och här bara skämtar alla.

HERRE I.

Naturligtvis, lilla barn. När skulle man annars skämta? Men tala om vem ni är... Vad heter du? Hela kvällen har jag gått och varit kär i dig på avstånd.

DAM II

intill.

Dumsnut! Det är ju värdinnan.

HERRE I.

Värdinnan?! Är det verkligen hans fru?!

Gapskrattar.

Är han ordentligt gift?!

Men Gabrielle har gått åt sidan och Dam II tar hand om Herre I som fortsätter att skratta.

Ensam går Gabrielle upp mot fonden och långsamt ut genom galleriet.

De övriga fortsätter att dansa, sjunga, skratta och hojta. Furstinnan orörlig, iakttar. Lydia har gått fram till ett fönster som hon slår upp, sedan hon lättat på draperierna, hon lutar sig ut, spejar och lyssnar. Avläggset hörs nu kulsprutesmatter.

DAM I

ropar.

Kulsprutor! Hörde ni?!

Hon går till fönstret, ute är nermörkt, hon ropar in i rummet.

Hör, sluta upp att väsnas ett tag. Vet ni vad? Det börjar verkligen osa. Om ni höll lite tyst, skulle ni höra.

Ljud av skott långt borta.

HERRE II.

Skottlossning.

HERRE I.

Vad var det jag sa? I morgon död . . . eller i 37:an.
Kanske redan i natt. Lika bra att schappa genast.

Herrn med nyheterna skyndar ut. Andra med honom.

Inte precis panik, alla har druckit rätt bra, man skrattar och trängs ut mot hallen. Ingen frågar efter att ta adjö. Från galleriet kommer herrarna i det lilla kapell som emellanåt spelat finare musik och springer tvärsöver scenen ut med sina instrument.

DAM II.

Det är i alla fall otäckt. Vad tror ni?

Hon hakar sig fast vid Herre II och följer honom ut.

DAM I.

Jag stannar här i natt. Här finns väl gästrum?
Ser sig omkring efter någon av värdfolket, Gabrielle eller
Lydia. Till Lydia.

Säg, jag stannar här i natt.

Lydia vänder henne ryggen.

HERRE I.

Gör inte det.

Det är inte säkert att här är vidare säkert längre.

DAM I.

Vad menar ni? Tror ni på alla de där historierna?

De går tillsammans ut. Hissen hörs.

Furstinnan ensam kvar.

LYDIA

till en av betjänerna.

Ta ut glas, buteljer, askkoppar... så att här ser anständigt ut tills Förste Kommissarien kommer hem.

Önskar inte furstinnan en vagn? Det är ordnat.

FURSTINNAN.

Utkastad! Det har nyhetens behag.

Furstinnan går långsamt ut utan att säga adjö. Betjänten som följt ut i hallen kommer tillbaka.

LYDIA

vid fönstret.

Var är frun?

BETJÄNTEN.

I musikrummet.

Jag fick intryck att hon önskade vara ensam.

LYDIA.

Släck i taket.

Betjänten slår av ljuset i takkronan, går upp mot galleriet och biblioteket och dämpar av ljuset även där.

BETJÄNTEN.

Något mer, fröken?

LYDIA.

Nej. Gå och lägg er allihop. Man behöver er inte mer.

BETJÄNTEN.

Jag tänkte bara...

LYDIA.

Försvinn. Och tänk inte. Och inga intryck, om jag får be.

Betjänten bugar lätt. Ut.

Scen 3

Scenen ligger halvmörk, Lydia går till fönstret och ser åter ut. Kommer tillbaka och sjunker ner i en länstol. Sitter med ögonen vidöppna, bemästrande sin oro.

Lystrar till: från hallen hörs ljud.

Från hallen Felix brådslande in. Över uniformen har han en slängkappa av civilt snitt. Han är barhuvad. Stänger dörren till hallen bakom sig.

Lydia tänder en fotlampa intill där hon satt, det ljusnar något över scenen. Springer fram mot Felix.

LYDIA.

Äntligen!

Men vad har hänt? Statschefen?

FELIX

nervöst.

Ge fan i statschefen. Allt är åt helvete. Var är mina papper? De där andra. Fort!

LYDIA.

För doktor Sixtus?

FELIX

otålig, nervös.

Ja... naturligtvis. Alla papper. Passet.

LYDIA.

Allt är i ordning.

FELIX.

De är efter mig! Det kan gälla minuter. Begriper du inte?

LYDIA

aldeles lugn.

Hur som helst måste du byta kläder.

FELIX.

Det är riktigt. Men fort, fort! Civila kläder. Pengar.

De hann före mig, förstår du. Jag dröjde just ett dygn för länge. De hann slå till.

LYDIA.

Det är inte slut än.

FELIX.

Nej, du har rätt. Du är en förnuftig människa. Men just nu måste jag försvinna. Det gäller livet.

LYDIA

sakligt.

Sedan jag hört polisintendenten är det klart att jag tänkte mig... de värsta möjligheter. Allt är i ordning.

FELIX.

Det är bra.

Ett par steg emot henne.

LYDIA

lika saklig.

Lilla trappan — och så genom källargången. Du vet. Jag tror inte huset är omringat.

FELIX.

Nej, inte än åtminstone. Men vakten var borta när jag kom till porten.

LYDIA.

Lika bra det. Låste du porten?

FELIX.

Troligen inte. Seså, fort! — Farväl, Lydia.

LYDIA.

Du kommer att behöva mig där borta också. Jag kör bilen själv.

FELIX

låter henne råda.

Ja ja. Ja ja. Du är klok.

LYDIA.

Och så är papperen ställda på doktor Sixtus...
med fru.

FELIX

plötsligt minns han.

Men var är Gabrielle? Gabrielle!

LYDIA.

Hon... Hon sover redan. Oroa henne inte. Hon skulle ingenting begripa. Hon skulle kunna bli till hinder.

Seså, kom bara, utan att fundera mer. Du hade bråttom nyss. Kom ihåg, de får inte gripa dig.

FELIX.

Nej, nej. Gabrielle får komma efter.

LYDIA.

Det kan lätt ordnas.

Jämte Lydia skyndar han ut genom dörren åt våningen. Ett ögonblick är scenen tom.

Dörren från hallen går sakta upp och en svartklädd kvinna kommer in och går stilla, tveksamt fram ett par steg. Över huvud och skuldror har hon en ylleschal som en kvinna av folket.

Gabrielle kommer in från fonden.

GABRIELLE

säger på måfå.

Förlåt, jag trodde alla hade gått.

KVINNAN.

Alla har gått, ja. Jag såg, det var många som gick härifrån. Det finns inte någon vakt mer... ja, jag såg också dem gå. Jag var där nere i parken... jag har gått där hela kvällen. Jag visste inte hur jag skulle våga...

GABRIELLE.

Är ni inte en av gästerna?

KVINNAN.

Nej, jag är ingen gäst.

Jag vet inte hur jag vågade... men jag måste. Och porten var olåst. Förlåt mig.

GABRIELLE

vänligt.

Naturligtvis. Men vad... vad önskar ni? Kan jag hjälpa er på något sätt? Är det min man ni söker?

KVINNAN.

Nej nej. Ni är alltså den unga frun?

GABRIELLE.

Det är jag. Vill ni inte stiga fram lite? Vill ni inte sitta ner? Var så god.

Kvinnan går fram. Hon låter schalen falla ner från huvudet över skuldrorna och sveper lite in sig i den. Hon är en vacker vithårig kvinna, präglad av sorger, fattigt klädd. Ej judisk typ: då skulle hon inte varit fri.

KVINNAN.

Jag är fru Melchior. Det var jag som skrev till er... om...

GABRIELLE

livligare.

Ja, om er son! Ni vet väl att han blivit frigiven?

FRU MELCHIOR

sitter ner med ett uttryck av stor trötthet.

Ja, han är fri... befriad för alltid.

GABRIELLE.

Ni säger det så... Vad menar ni?

FRU MELCHIOR.

Att min son är död.

GABRIELLE

ropar till.

O, nej, nej! Jag hörde ju själv hur min man telefonerade till kommandanten där borta... i går. I går morse var det. Er son skulle genast friges. Jag blev så glad. Det var det första jag bett min man om, jag tackade honom så mycket.

FRU MELCHIOR.

De dödade min son.

De dödade honom. Det som fanns kvar av honom... De hade slagit honom så...

Hennes röst skälver.

De hade slagit honom så... De slog honom över ögonen. Han kunde inte se mer. Han kunde till sist bara krypa.

Min son!

GABRIELLE

förtvivlad.

Nej, det kan inte vara så!

Fram till fru Melchior, böjer knä intill henne, tar i henne.

Ni måste ha blivit fel underrättad. Fru Melchior! Jag vet ju hur det är.

FRU MELCHIOR.

Nej, det är ni som blivit fel underrättad, inte jag.

Visar fram ett papper.

Läs själv!

Underrättelse om att han blivit skjuten... av misstag... under ett flyktförsök. Det brukar heta

så, det är det skonsamma sättet att meddela. Ibland meddelas ingenting alls... Han kunde inte fly... Förstår ni inte vad jag säger?!

Hårdare.

Han var blind... han var lytt.

Ser Gabrielles förtvivlan. Skjuter henne ifrån sig, ser på henne.

Stackare! Jag förstår ju att ni måste ha gjort vad ni kunde. Gråt inte. Det är inte ert fel.

Gabrielle döljer sitt nedböjda ansikte i händerna, hennes skuldror skakar, men hon gråter inte. Fru Melchior lägger en hand på hennes skuldra som för att trösta.

Jag kom inte hit för att förebrå er någonting...

GABRIELLE

reser sig.

Jag vet visst ingenting alls... Allt måste vara... alldeles annorlunda än jag trott. Jag har inte vetat det. Jag har vetat ingenting.

Det är orätt att förstå så lite.

FRU MELCHIOR

samlar sig.

En av hans kamrater som rymt var hos mig i dag... Det händer sällan, nästan aldrig, att någon lyckas rymma. Och frigivning... från 37:an, aldrig, aldrig.

GABRIELLE

sakta.

Alla har vetat det... utom jag.

FRU MELCHIOR.

Ni frågade varför jag är här. Ser ni, jag har ännu en bön... en så ödmjuk bön, unga fru! Om ni ville, om ni kunde... Jag önskar så mycket att få hans stackars kropp utlämnad. Det får man annars aldrig. Men jag kan lova att tåga, jag kan det. Om jag fick låta begrava honom... åtminstone ha hans grav! Han var det enda jag hade kvar. Han var den yngsta.

GABRIELLE.

Jag ska...

Hon går beslutsamt ett par steg, hennes ansikte får ett drag av fasthet.

Jag ska själv ringa till den där kommandanten, strax, i morgon bitti. Jag vill höra sanningen ur hans egen mun. Jag ska tvinga honom till det. Jag ska fara dit själv, om det blir nödvändigt. Jag ska tvinga min man...

Besinnar sig, tar tillbaka lite.

Jag ska... försöka.

Fastare igen.

Å, jag vill inte mer ha det så här!... Jag vill inte vara förd bakom ljuset. Jag vill inte att man narras för mig. Ni får inte tro det.

FRU MELCHIOR

milt.

Ja, man har narrats för er.

GABRIELLE.

Jag har anat att det fanns något som . . . som inte riktigt höll. Men jag visste inte vad det var.

Lägre.

Jag vill inte vidare leva så här.

FRU MELCHIOR.

Stackars barn. Ni är ju bara ett barn.

GABRIELLE.

Ja. Det får man inte vara.

Det var bra att ni kom, fru Melchior.

FRU MELCHIOR.

Jag ångrar det nu. Ni kunde fått leva kvar i er . . . kanske drömvärld.

GABRIELLE.

Nej, nej. Ångra inte!

Det var ingen drömvärld. Det var . . . något skamligt.

I morgon ska jag fordra att få veta . . . allt jag inte vet.

Det blir tyst. Fru Melchior ser sig lite omkring, hon reser sig och går fram till en av tavlorna, står där ett ögonblick betraktande.

FRU MELCHIOR.

Det är så underligt för mig att vara här . . . så här. Just nu.

GABRIELLE

missförstår.

Bry er inte om att det blev lite sent.
Det var bra att ni kom.

FRU MELCHIOR.

Jag tänkte inte på den sena timmen.
Men här var mitt hem i många år.

GABRIELLE

ropar till.

Ert hem?! Här!

FRU MELCHIOR

mycket enkelt.

Ja. Min mans och mitt. Det var här barnen växte
upp.

GABRIELLE

för båda händerna mot bröstet.

Å... också det!

Fru Melchior har gått lite runt, upptagen av sina minnen
och har inte uppmärksammat Gabrielles sista utrop.

FRU MELCHIOR.

Också vi hade fest här ibland. Så vackra fester...
Säg, vill ni tillåta mig att se rummen här uppe en
enda gång till... innan jag går min väg?

GABRIELLE

lågt.

Jag skäms, jag skäms. Allt är ju ert.

Hon för händerna till håret, lyfter av diademet och lägger
det ifrån sig.

Fru Melchior går sakta upp mot fonden och ut genom galleriet. Gabrielle stannar på scenen. Hon går fram till samma tavla som fru Melchior strax förut sett på och stirrar upp på den.

Man hör röster i trapporna som för upp till hallen, det ekar lite i det tomma tysta huset. Gabrielle vänder sig ditåt, undrande. Väntar.

Flera mansröster från hallen. De skriker inte, de överlägger.

EN RÖST, BEFÄLHAVARENS.

Gå in bara. Det är vakt för alla utgångar. Och vid minsta motstånd, skjut ögonblickligen. Se till att skjuta först. Men inte i onödan.

In kommer ett antal män av partisantyp, det vill säga klädda i udda plagg, bland vilka delar av uniformer, det mesta slitet och fläckat, men inte trasigt. De har varit angelägna om att bibehålla ett anständigt yttre.

GABRIELLE

lugnt.

Vilka är ni? Vad önskar ni här?

Befälhavaren går fram.

BEFÄLHAVAREN.

Vi söker före detta Förste Kommissarien.

GABRIELLE.

Jag tror inte han är hemma.

EN HELT UNG PARTISAN

impulsivt fram.

Ljuger du?

GABRIELLE.

Varför skulle jag det?

BEFÄLHAVAREN

till de andra.

Gå igenom huset. Två och två.

Karlarna går två och två över rummet ut genom olika dörrar. Befälhavaren ensam kvar. Till Gabrielle.

Och vem är du?

GABRIELLE.

Jag är hans hustru.

BEFÄLHAVAREN

ser en stund begrundande på henne. Sedan.

Ni är arresterad.

Ni är händelsevis inte beväpnad?

GABRIELLE

småler.

Nej.

Han går några steg emot henne med revolvern redo, men stannar och ser på henne en stund under tystnad.

BEFÄLHAVAREN.

Jag... tror er.

Han tar baklänges ett par steg tillbaka, sänker vapnet.

Gabrielle står kvar mitt på scenen, alldeles lugn.

I bakgrunden kommer fru Melchior stilla fram, följd av ett par av karlarna, som nyss gick ut genom samma dörr.

R i d å.

TREDJE AKTEN

Ett rätt spaciöst vardagsrum på nedre botten i ett lantligt hus. Dagsljus. Genom två fönster i fonden ser man att det ligger snö på marken, fläckvis. Bortom en gårdsplan ser man skogen. Rummet är enkelt möblerat. I fönstret lite krukväxter, vittnande om en viss omsorg.

Dörr ut till tambur och dörrar till inre rum, två på samma sida, mittemot tamburdörren.

På väggen en gökklocka som slår några slag.

Felix är ensam på scenen. Han är klädd som en lantman i stövlar och skinnjacka samt yllehalsduk. Hans hår ligger något annorlunda än tidigare, möjligen kan han ha låtit ett kort krusigt skägg växa ut. Tidigare bar han pincené, nu har han glasögon, eller tvärtom.

Han går i rummet, går fram till en rustik öppen spis där en brasa brinner ner och värmer händerna, går över rummet till ett fönster och ser ut, ser på termometern, knackar på barometern. På gårdsplanen varseblir han Lydia som hastar mot huset, man hör henne sedan stampa snö av skodonen på bron. In genom dörren från tamburen (farstun), klädd i kort sportpäls, pälshätta, grova pjäxor.

Scen I

FELIX

mulet.

Du var länge borta.

LYDIA

samma ton.

Inte mer än vanligt.

Hon har en väska som hon tömmer på bordet, den innehåller endast ett par tidningar.

FELIX.

Och inga brev.

LYDIA.

Det finns väl ingenting nytt att meddela. Du hade brev i går.

Du får vara nöjd så länge du gäller för att ha flytt utomlands. Visste de att du var här, skulle de snart vara efter dig. Du kan läsa tidningen i dag: man skriver rent ut att du håller dig dold.

Felix har förstrött ögnat över tidningarna och slängt dem ifrån sig medan hon talade.

FELIX.

Nå, ännu har de inte vunnit spelet.

LYDIA.

Nej, ännu slåss man ju. Oavgjort.

FELIX.

Och det kan snart vara min tur igen... Tecken tyder på det, trots allt.

LYDIA.

Tecken tyder man som man vill.

FELIX

går ute på golvet.

Jag måste ge mig härifrån.

LYDIA.

Det är inte mer än två månader vi varit här nu. Du kan ingenstans vara säkrare.

FELIX.

I detta fördömda rättbo!

LYDIA.

Du kunde ha skaffat din herr doktor Sixtus ett slott, naturligtvis... Men så hade du för länge sedan blivit uppspårad. Och... förmodligen hängd.

FELIX.

Du tycker du har övertag nu. Det hörs!

Under detta retliga replikskifte har Lydia tagit av sig pälsen och hänger upp den på en krok i väggen. Tar av sin hätta och ordnar till håret framför en liten spegel.

LYDIA.

Spegeln kunde vara större.

Felix svarar inte. Lydia byter skor intill brasan.

Felix har suttit ner i en karmstol vid ett bord intill ett av fönstren och blickar ut.

FELIX.

Ska kläderna hänga här inne nuförtiden?

LYDIA.

Det är för kallt i tamburen. Vintern är tidig i år.

Vill du ha te, kaffe, ett glas vin? Det är en stund till middag ännu.

FELIX.

Konjak.

LYDIA

fram med två glas och en flaska, häller upp.

Se där, det kommer att göra dig gott.

FELIX

dricker genast ur, medan hon bara smuttar obetydligt och ser på honom.

Vad glör du på?! Sätt på en grammofonskiva.

LYDIA.

Vad vill du höra?

FELIX.

Vad som helst. Bara slippa denna satans eviga susande skogstystnad.

Hon sätter på en skiva, en eller annan "hot". I det samma hör man buller av steg och stampningar ute på bron. Felix springer upp från sin plats intill fönstret och går längre in i rummet för att inte synas utifrån.

Klipp av musiken, vet jag! Det är folk där ute.

LYDIA

stoppar musiken.

Det är vedgubben. Han kommer alltid så här dags ... sedan mer än två månader. Du har ju inte hört hundarna skälla. Honom känner de.

Vad du är nervös.

FELIX.

Jag är inte van att vara överksam.

LYDIA.

Skriv dina memoarer. De bör kunna göra sig!
Mera musik, kanske?

FELIX.

Nej.

LYDIA.

Patienskorten ligger på bordet.

Han svarar inte. Går tillbaka till karmstolen. Lydia följer efter, fyller på hans glas som han genast dricker ur. Hon fyller på igen.

LYDIA

vänligare.

Seså. Tiden går i alla fall. Och dina vänner är ju i farten.

FELIX.

Vänner? Vilka är vänner?!

LYDIA.

De som behöver en. Nu... eller senare. Ännu slåss man. Ännu existerar ingen av alla erkänd ledning. Det finns ännu de som satsar på dig.

FELIX.

Här i landet spelar numera alla dubbelt.

LYDIA.

Så länge vattnet är grumligt, fiskar alla. I går såg du ljusare på din framtid.

Du borde gå ut en stund.

FELIX.

Jag var ute i går.

Häftigt.

Vad är det för prat: se ljusare!... Jag bedrar aldrig mig själv. Här sitter jag och för var dag glöms jag mera bort.

Hon sätter sig på armstödet till hans stol och rör helt lätt, smeksamt vid hans hår. Men Felix gör en avvärjande rörelse med huvudet.

LYDIA.

Det borde vara Gabrielle, naturligtvis.

FELIX

dricker ur igen.

Jag har redan sagt: tala inte om Gabrielle! Det är ett avslutat kapitel.

Super du mig full för att få hantera mig?!

LYDIA.

Det fanns en tid då du inte tyckte illa om det.

FELIX

ser ut genom fönstret.

Jag har knappt minne av det.

LYDIA.

Det är inte så oerhört längesedan.

Kort paus. Hon sitter kvar intill honom, men rör honom inte. Talar bakom honom.

Jag är densamma nu som då.

FELIX.

Lite äldre.

LYDIA.

Nej, jag är yngre. Jag är sparad.

FELIX.

Det är inte alltid som sparsamhet är en dygd.

LYDIA.

Betyder trofasthet ingenting?

FELIX.

Nej. För de som sviker kan alltid ersättas.

Lydia lägger händerna på hans skuldror, talar ner mot hans hår.

LYDIA.

Gäller inte detta också... Gabrielle?

FELIX

häftigt.

Jag vet inte av att hon svikit.

De har gripit henne, det är allt vi vet. Annars vore hon här.

LYDIA.

Är du säker på det?

Hon har nog kommit i dåligt sällskap den här tiden.

FELIX.

Den första förälskade mannen... den första älskaren i en adertonårig flickas liv, det sätter märke.

Men låt bli att tala om henne. Det där är slut. Jag har tråkigt, det är alltihop... djävulskt tråkigt.

LYDIA.

Nå ja, det är ju inte så gott för en människa att vara... allena. Det tar på nerverna. Det har tagit på dina... också.

FELIX.

På vems mer?

LYDIA.

På mina.

Hon går utåt rummet, funderar. Framför den öppna spisen rör hon tankspritt i den sista glöden, men bryr sig inte om att lägga på ved.

Du.

Här går vi två som på en öde ö. Du sliter ut dig i grämelse. Du kunde läsa, skriva. Du gör ingenting. Går knappast ut. Och på kvällen berusar du dig med alla slags medel.

FELIX.

Jag måste få sova. När som helst kan jag få bud efter mig.

LYDIA.

Sova. Jag har sett dig sova djupt i mina armar . . . utan sovmedel.

Felix vänder sig äntligen mot henne, han har överhuvudtaget inte sett på henne sedan hon kom in.

FELIX.

Har du gått länge med de här funderingarna?

LYDIA.

Alltid.

FELIX.

Du bjuder ut dig själv?

LYDIA.

Ja.

FELIX.

Vi har varit lika färdiga med den saken bägge två. Sedan länge.

LYDIA.

Det är misstag.

FELIX

mörkare, hotfullt.

Du narrade mig att resa utan Gabrielle. Var det
DÄRFÖR?

LYDIA.

Begriper du inte att den dumma flickan skulle ha förstört alltihop? Hon skulle aldrig ha begripit någonting... varken dig... eller flykten... eller något alls. Hon har aldrig förstått vem du var. Hon skulle aldrig ha lärt sig det.

Felix reser sig, talar småningom allt häftigare och mera eftertryckligt.

FELIX.

Det var inte fråga om att förstå. Men jag hade henne!

LYDIA

skrattar till.

Tigern och lammet!

Vad såg du någonsin hos henne?

FELIX.

Åtminstone något nytt. Möjligen för dig ofattbart.

LYDIA.

Tala ut i alla fall.

Du går här och ruvar och saknar din leksak. Sprätta upp dockan och låt sågsåpanet rinna ut!

FELIX.

Hon var ingen leksak. Sådana har jag haft många nog.

LYDIA.

Ja tack.

FELIX.

Fulla av beräkning, allesamman... av förbehåll, slughet, rovgirighet. Ju bättre det gick mig, dess lögnaktigare blev de! Men hos henne fanns inga förbehåll. Hon visste ingenting. Hon trodde att jag var någon liten ämbetsman... någon som sitter och nöter en stol i ett ämbetsverk.

Det var åtminstone äkta.

LYDIA.

Men så fanns där ingenting att upptäcka och avslöja... och småningom raffinerat isa ner — och reducera till tystnad.

FELIX.

Är det dig själv du talar om?

LYDIA.

Som ni behagar.

Felix går i rummet, småningom talar han liksom mest för sig själv.

FELIX.

Hon var verkligen *min*. Och ändå fanns det något kvar att vinna. Hon var utan förbehåll, det är riktigt... och ändå oåtkomlig.

LYDIA.

Nu närmar vi oss den högre litteraturen!

FELIX.

Något att vinna . . . För mig som hade allt!
Och just därför mer lockande än allt jag hade
och . . . alla jordens skönheter tillhopa!

Elakt.

För att inte tala om alla beredvilliga goda huvuden.

LYDIA

skrattar.

Tack igen.

Vem skulle trott dig om att vara så romanesk?

FELIX

efter en stund, ser på henne.

Men om du verkligen vill göra något för mig,
så hjälp mig att jaga bort tanken på det där flicke-
barnet.

Du har rätt, jag är nervös.

Han håller det sista ur flaskan i sitt glas och dricker
ur det, vänder flaskan upp och ner.

Är detta allt du har hemma?

LYDIA.

Har det någonsin fattats dig något, när jag haft
hand om det?

FELIX.

Det borde kanske hellre ha fattats något . . . någon
gång. Din fulländning är mördande.

LYDIA

med en lång blick.

Jag ska komma ihåg det.

Han går fram till henne, griper närmast brutalt om
henne och kysser henne, på strupen eller i nacken, men inte
på munnen.

LYDIA.

Ge mig dina läppar.

FELIX

går ifrån henne.

Nej. I natt. Om du nu ovillkorligen ska ha det så.

Han går mot tamburdörren, öppnar den, sluter den igen, kommer tillbaka in i rummet, fram till eldhärden, där det inte brinner mer.

Ute börjar det skymma.

Vi går ut då det har mörknat bättre.

Byfolket har redan börjat se underligt på mig. Har du inte observerat det?

LYDIA.

Jo.

FELIX

häftigt.

Jag kan inte ha det så här längre.

LYDIA.

Var inte envis. Ännu avråder alla dig från att träda fram.

FELIX.

Vem ska man tro?!

Du... du yrar om Gabrielle! Vad tror du jag frågar efter henne? Det är dig det roar att peta i något, som knappast ens är ett sår.

Men jag vill LEVA! Det är vad jag vill. Här är inte något liv.

Jag vill vara den människa jag var. Ha tillbaka allt jag byggt upp... något som ingen annan skulle

mäktat åstadkomma i detta land . . . och ingen annanstans heller. Ett mästerverk av effektivitet.

Ännu är det obegripligt att där en enda gång kunde bli en spricka. Men jag ska göra om alltihop! Tusen gånger mera oförstörbart. Dag och natt tänker jag inte på något annat. Nu vet du det. Inte på något annat!

Och att då vegetera här . . . trycka som ett villebråd. Vara ett villebråd! Jag!! En gång om dagen kommer posten, en gång vedgubben. Inte ens hundskall mot honom mer. I köket stökar en undermålig piga. Och sedan — ingenting.

Du hör vad jag säger: jag vill leva igen. Leva!

Han faller ner på stolen, stöder armarna mot bordskivan och fäller ansiktet mot dem. Stönar sakta.

LYDIA.

Var din tillvaro dig verkligen så kär? Fruktad . . . hatad, det var du.

FELIX

ser på henne.

Vad menar du? Är du inte likadan? Är vi inte alla likadana? Vi vill leva, vi vill äga, härska, gripa med våra händer om . . . allt, och om mer och mer. Vet du inte det? Alla vill vi det.

LYDIA.

Några får avstå.

Felix reser sig igen, går i rummet, fortsätter på samma exalterade sätt som nyss.

FELIX.

Inte alla lyckas. Men vi som lyckas!!

Åt de sterila, de förgrämda, de otillräckliga, skänkte jag illusionen att de var starka, att de betydde något . . . åtminstone i min tjänst. På det viset hade jag dem. Ge människan bara ett ord att fastna på: storhet, makt, ägande, erövring, profit, pengar, mat . . . Alla vill njuta. Slå på trumman! Ta ur högen av lockbeten, det går lika bra med det ena som med det andra! Så flockas de kring en. Jag kan det.

Men se till att behålla tyglarna . . . Ända till statschefen var i min makt, begrep du inte det? Inte ens han själv visste av det! Jag kunde ha gjort honom till kejsare — och jag kunde ha strypt honom . . . om det passat mig bättre.

Skriker.

Och nu är tyglarna ur mina händer! Tomhänt, det är lika med döden.

Hatad, fruktad: på det kan man leva högt!

Skrattar hånfullt till.

Men tomhänt . . .

LYDIA

som lyssnat, till synes ointresserat.

Allt det där ska ju en gång ändå ta slut.

FELIX

mot henne.

Är det för att pigga upp mig du talar på det viset?

LYDIA.

Jag hittar på så gott jag kan.

Allt det du säger hör jag ju dagligen numera.
Det är banalt.

Pigga upp dig?! Ha ha. Det är otacksamt göra...
det märkte jag nyss. Jag tyckte ju bara att vi kunde
ta upp ett nytt tema, medan vi går här. För om-
växlings skull.

FELIX.

Jag svarade ju också: JA. I natt, sa jag.

Det är ju vad du vill åt: en sängkamrat! Ynkedom.

Han står och ser på henne, cyniskt som för att värdera
henne. Gökklockan slår ett halvtimmeslag.

Lydia kommer närmare, smeksam men osäker.

LYDIA.

Du har bara mig kvar, du borde fatta det. De
andra, de så kallade vännerna... nyss bedömde du
dem själv rätt. Ingen satsar på ovissa chanser. Du
kan lyckas en gång till, men du kan också miss-
lyckas. Men jag... jag har accepterat dig. Och det
är inte med illusioner du håller mig kvar. Tvärtom.
Mer än någon annan vet jag allt om dig... din
opålitlighet, din bottenlösa köld... din virtuositet
också...

FELIX.

Fortsätt, fortsätt!

LYDIA.

Den där lilla Gabrielle, det skulle inte dröjt länge
förrän du fått roligt åt hennes hjälplöshet... och

släppt henne. Och hon skulle aldrig ha flutit upp igen.

FELIX.

Tig nu. Det får vara nog.

LYDIA.

Men jag har överlevt, ser du! Det är duktigt gjort. Du borde värdera det lite bättre.

FELIX.

Jag ger mig härifrån i morgon.

I kväll bränner jag upp mina papper. På det andra passet kommer jag till Sydamerika.

LYDIA.

Och lämnar allt i sticket?

FELIX.

Jag kan lika bra vänta där. Till och med bättre. Drägligare.

Han ryser till. Hans exaltation har fullkomligt slocknat ner. Han går fram till den öppna spisen och sparkar in i askan där. Ingen glöd syns mer.

Här är kallt.

LYDIA

som nu sitter.

Du kan ju ta in ved.

Jag är rätt trött på att bära ved, hämta post, hålla huset i skick, sköta om hundarna, renskriva dina proklamationer och se till hur de ska komma vidare.

Dagligen sortera och bränna upp dokument som dina fiender inte bör få tag i... därest alltså, tja... det värsta skulle hända.

Och till Sydamerika far du naturligtvis... om du nu lyckas... ensam?

FELIX.

Naturligtvis.

Det skymmer sakta allt mer.

Felix fortsätter att rolöst gå i rummet. Han röker. På en stund har ingen av dem uppmärksammat fönstren.

Plötsligt börjar hundar skälla, småningom allt häftigare.

LYDIA.

Hundarna!

Hon springer fram till ena fönstret, Felix mera försiktigt efter, ställer sig lite åt sidan och tittar ut bakom gardinen.

FELIX.

Ser du något?

LYDIA.

Ja. Du ser väl själv? Det är folk här.

Felix lämnar fönstret, tar revolvern ur hölstret och osäkrar den.

FELIX.

Nu är de efter mig.

Varför gav jag mig inte av... i går, i förra veckan. Du har ständigt hindrat mig!

Hundarna skäller ursinnigt. Ett par skott hörs, hundskallet upphör efter ett par ynkliga tjut.

De båda i rummet talar nu lågt och fort, de har faran klar för sig.

LYDIA.

De har skjutit hundarna.

Gå in i kammaren, jag ska ta emot dem.

Du vet, potatiskällaren intill buskaget. Om du hoppar ut genom kammarfönstret, är det lätt att komma dit . . . och spring bara. Ta betäckning av vedstapeln. Sedan kan du nå skogen.

FELIX.

Jag vet, jag vet.

Han går tillbaka till fönstret, bakom gardinen.

Det ser ut att vara många. De omringar huset. Förstår du? De är runt om oss . . .

Man ser inte ordentligt mer.

LYDIA

pekar på kammardörren.

Gör som jag ber! Dit in. Jag ska möta dem, jag ska tala med dem. Bara vinna lite tid. Men skynda dig! Har du lite tur, ser dig ingen.

Felix går mot den utpekade dörren, ännu tveksam, medan Lydia ställer sig mitt i rummet.

Nu hörs steg på farstubron, liksom vedkarlens nyss, men flera. Så kraftiga bultningar på ytterdörren.

FELIX.

Låste du?

LYDIA.

Ja. Vad tror du det hjälper!

Ett våldsamt brakande, ytterdörren slås in utifrån. Steg i tamburen, steg från flera håll. Med ens låter det som om det skulle finnas folk överallt. Från köket hörs tjänarinnan skrika och sedan skratta.

Felix springer raskt de sista stegen fram till kammar-dörren med revolvern i hand. Men i samma ögonblick han tar i låset, slås dörren häftigt upp och han har två karlar inpå sig.

Samtidigt har dörren från tamburen också öppnats och flera män rusar in i rummet, där Lydia står och höjer en hand liksom för att stoppa dem, eller visa att hon ger sig.

Under detta mörknar det hastigt över scenen, tills det blir fullkomligt mörker, liksom mellan scen 1 och 2 i akt II. Detta räcker bara helt kort och ridån går inte ner.

Ur mörkret hör man ett rop.

DEN UNGA PARTISANEN.

Döda honom! Döda honom!

Scen 2

Scenen med ens åter ljus.

Genom fönstren ser man att det nu blivit natt ute, med starkt månsken. Då och då passerar en vaktpost med gevär i handen över gårdsplanen.

I rummet brinner åter brasa och lampor är tända.

Bordet har flyttats fram mitt i rummet. Vid detta sitter som en jury Borgmästaren, Befälhavaren, Christofer och Den gamla partisanen. Vid bordsändan, en av männen som för protokoll med en kort anteckning då och då.

Vid rummets ena sida sitter Gabrielle på en soffa. Hon ser inte på någon.

Framför bordet, på en stol något avsides, Lydia, under bevakning av en av karlarna.

Runt om står eller sitter partisanerna. De har lagt ifrån sig ränslar eller andra persedlar i rummet. Somliga kommer eller går genom dörren åt farstun.

Den unga partisanen står lutad mot väggen. Genom förbandet om hans huvud har blod sipprat fram. Han ser eländigt ut, men rolös. Då och då tränger han sig fram i första ledet bland lyssnarna.

Framför bordet, Felix, bevakad av två män med revolverna i beredskap. Han torkar sig om pannan. Han ser trött ut, hans hår har kommit i oordning. Hans ena arm hänger sönderriven, sedan handgemänget då han greps. Han står.

Borgmästaren konsulterar en del papper, det råder en kort tystnad.
Gökklockan slår ett slag.

FELIX.

Jag vill sitta. Jag har stått en timme nu.

BORGMÄSTAREN

ser upp.

En stol.

BEFÄLHAVAREN.

De som var i förhör hos honom fick stå tills de föll.

DEN UNGA PARTISANEN

skriker.

Eller dog.

BORGMÄSTAREN.

Vi har andra vanor.

Felix får en stol. Han är mera nervös än under föregående avsnitt.

FELIX

nervöst arrogant.

Ska det här föreställa ett domstolsförfarande?

Jag har ingen försvarare.

Partisanerna skrattar.

BEFÄLHAVAREN.

Inför vilken som helst domstol skulle utgången bli den samma. Ni har här tillfälle att tala i egen sak, var så god.

Felix gör en föraktfull gest.

BORGMÄSTAREN.

Den anhållne torde ha märkt att vi inte här behandlat något brott som inte kan bevisas. Många har vittnat. Målsägare är vi alla.

DEN UNGA PARTISANEN.

Det räcker! Vi är trötta på att stå här och hänga.

Bland partisanerna rop eller mummel av instämmande.

FELIX

hetsigt till Borgmästaren.

Ni borde åtminstone kunna tysta ner gaphalsar.

Vad är det också för vittnen ni har!

Blickar bort åt partisangruppen till.

Lymlar, mördare, som knappast hann in i detta rum förrän de skrek på att få döda!

BORGMÄSTAREN

utan att svara.

Ni har blivit påmind om de enligt era order inrättade talrika läger som inte varit annat än rum för långsam och kvalfull död. I det särskilt ökända Läger 37 har otaliga människor försvunnit, sedan de godtyckligt släpats dit...

FELIX

avbryter.

Godtyckligt skedde ingenting.

DEN GAMLA PARTISANEN

vid bordet.

Så mycket värre.

BORG MÄSTAREN.

Sedan årtal har inte ens ett tiotal människor slup-
pit levande från 37:an.

BEFÄLHAVAREN

en viss hetta.

Till detta fåtal hör en av mina bästa män, som
nyss vittnade här. Är det honom ni vågar kalla
lymmel?

DEN UNGA PARTISANEN

tränger sig fram, till Felix.

Du känner nog inte igen mig! Jag var ännu blo-
digare då än nu.

Tänk om du vetat att jag skulle stå upp ur
graven!!

Skriker.

Låt mig få döda honom! Med egna händer.

BORG MÄSTAREN

fortsätter.

Vi har detaljerat genomgått ert förfärande skuld-
register: lägren, de svarta fängelsecellerna...

Bödelsskolorna, misshandeln, tortyren...

Siffrorna i människoliv på ert samvete är san-
nerligen höga.

FELIX

arrogant.

Jag vet inte vad ni talar om. Är det fråga om mig
personligen här? Det låter så. Då är jag angelägen

att framhålla att jag aldrig burit hand på någon människa, än mindre haft för avsikt att göra det.

Partisanerna skrattar.

CHRISTOFER.

Ingen anklagar er för att med egen hand ha stuckit ihjäl någon. Ert ansvar är inte därför mindre.

FELIX.

Ansvar? Det faller på världshistoriska omständigheter som inte jag har framkallat.

BORGMÄSTAREN

bryter av.

Vi är inte här för att debattera världshistoria.

FELIX.

Min sekreterare vet att jag i grund och botten beklagade det som skedde.

BORGMÄSTAREN

till Lydia.

Har sekreteraren något att anföra?

Lydia tiger.

FELIX

till Lydia.

Svara då, människa!

LYDIA.

Förste Kommissarien kan svara för mig. Jag har varit solidarisk med honom och önskar dela hans lott.

DEN GAMLA PARTISANEN.

Hon är bättre värd än han, hon svänger sig inte.

BORG MÄSTAREN

ger ordet.

Åklagaren.

CHRISTOFER.

Det är en hel värld, som ni, före detta Förste kommissarie i Rikets så kallade säkerhetstjänst, ni och era gelikar, bjudit till att förmörka. Sedda mot de historiska perspektiv som ni nyss åberopade, blir ni och ert anhang helt visst ingenting annat än flyktiga företeelser. Den torra grenen sågar man av, det döda riset bränner man bort. Ni hör dit. Men den förvildning ni skapat, slår tillbaka på er själv.

Ni talade nyss om lymlar. Ja, det är inte ömsint folk ni har omkring er i dag. Men ni har själv fostrat dem.

DEN UNGA PARTISANEN.

Nu talar du bra, Christofer.

CHRISTOFER.

Vi kunde i dag ha gjort processen kort . . . mycket kort. Ingen skulle ha klandrat oss. Men vi valde förfarandet att konfrontera er med er skuld, innan dom faller. Vi har verkligen siktat till att beröra ert samvete.

FELIX.

Det där är bara ord.

Ni har övertaget nu, det är alltsamman.

Min plikt var att hålla ordning i landet. Det var vad jag gjorde, till allas gagn. Ska jag nu betala för det?!

DEN GAMLA PARTISANEN

bistert.

För all del, döden är gratis.

Partisanerna mumlar, de är otåliga. Den unga partisanen tränger sig nervöst fram.

BORGMÄSTAREN.

Kan vi nu gå till avgörande?

PARTISANERNA

rop.

Ja ja! Raska på!

CHRISTOFER.

Förlåt mig, inte riktigt ännu.

FELIX.

Jag vill röka.

BORGMÄSTAREN.

För min del, gärna.

BEFÄLHAVAREN

till Borgmästaren.

Du är för beskedlig.

DEN GAMLA PARTISANEN

medgivande.

Vi är snart färdiga här i alla fall.

Felix vänder sig mot en av karlarna som bevakar honom och denna tar då en bunt cigaretter från bordet, där den ligger bland andra Felix tillhöriga föremål, tar ut en av cigaretterna och räcker honom den, samt hjälper honom till eld.

DEN UNGA PARTISANEN

till Felix, hätskt.

Du har det bra, din djävul! Cigarretter!! Jag vill spy på dig.

Gökklockans slagverk börjar höras igen.

FELIX

ser nervöst på klockan.

Kan ingen stoppa den där?!

En av partisanerna skrattar och stoppar pendeln.

BORGMÄSTAREN

till Christofer.

Var så god.

CHRISTOFER

han vänder sig till alla.

De ogärningar som i dag berörts, borde räcka. Alla är otåliga, jag förstår det.

Ändå ber jag att få gå in på ett fall till, ett fall... utan blodsutgjutelse eller fysisk misshandel.

Han reser sig och står efter detta upprätt.

Kamrater, se på det som hederligt folk rätt och slätt. Kom ihåg er mor, pojkar, eller den flicka ni har kär... Eller...

Med en blick på Den gamla partisanen.
... eller kanske en ung dotter.

Till Felix.

Svarande Felix, jag anklagar er för missbruk av en gentemot livet fullständigt oerfaren, redbar ung människas tillit. Bland de kristna talas det om synd

mot den Heliga ande. Det måste vara något sådant som då åsyftas. Våld som för alltid märker ett sinne.

Han skärper rösten.

Det är er hustru jag tänker på.

FELIX

reser sig också.

Vad är det för prat?! Varför är min hustru här?

Det är rena sadismen.

Partisanerna skrattar. Felix skriker och överröstar dem.

Jag fordrar att hon förs ut!

Har hon beklagat sig?

Borgmästaren vänder sig mot Gabrielle, avvaktande.

GABRIELLE

lågt men fast.

Jag har inte beklagat mig. Jag har själv önskat vara här.

FELIX

till Gabrielle.

Har du gått över till mina fiender?

GABRIELLE.

Då vore jag inte här.

CHRISTOFER.

Jag fortsätter.

Felix sitter ner igen, han röker och slänger cigarretten ifrån sig.

Hon visste ingenting om er. Hon trodde gott om er.

Till ett bo som ni rövat från en av vårt lands stora mecenater, förde ni henne och lät henne tro att det var ert. Ni öste stulna dyrbarheter över henne.

Tror ni hon skulle ha stannat i det huset, i fall hon känt sanningen om familjen Melchiors öde, sanningen om de klenoder hon fick?

Ni måste veta att svaret är NEJ.

Fru Gabrielle, är det riktigt uppfattat?

G A B R I E L L E.

Ja

Det har blivit mycket tyst i rummet.

Christofer tar blicken från Gabrielle, där den dröjde, han lutar sig framåt som ville han med sina ord tränga in i Felix' innersta.

C H R I S T O F E R.

En ung mans liv är det enda hon begärde av er. En för henne obekant människas enda fattiga liv. Ni lovade henne det — och släckte det med ett par ord.

Avbryt mig inte!

F E L I X

till vaktmannen.

Cigarrett.

Han får en på samma sätt som tidigare.

D E N U N G A P A R T I S A N E N.

Christofer, du vet att jag gillar dig! Men nu kan det vara nog om hustrun och det där. Vad angår det oss?

Allt hetare.

Kom ihåg min mor... jag hittade henne med sönderslaget huvud. Och min lilla syster... femton år! Henne tog de till... å, jag kan inte säga det...

Han brister i gråt.

CHRISTOFER.

Du har rätt, kamrat. Att krossa en enda varelses barnsliga tillit kan tyckas vara ett ringa brott. Men det pekar ut över större vidder. Därför angår det oss alla . . . också dig.

Då förtroende mist sin sälta, då heder, öppenhet och löftens helgd lagts för fäfot, då står det illa till. De brott mot vedertagen lag som i dag berörts, åskådliggjorde bara detta faktum. Mängden av grova brott väcker fasa. Men fasan måste söka sig djupare ner, innan den når botten.

Före detta Förste kommissarien Felix står här som förbrytare mot de grundläggande principerna för all samhällelig ordning . . .

FELIX

till Borgmästaren.

Tysta ner karlen.

DEN UNGA PARTISANEN.

Vi ska snart tysta ner dig själv!

CHRISTOFER.

Där trolöshet satts i system, där samvetslöshet upphöjts till rättesnöre, går ingen anständig människas trygg.

Svärd och yxa och galgarnas rep väger lätt mot skapande av fruktan och förvirring i människors hjärtan och livssyn. Har ordet respekt blivit ett främmande ord i språket, kan den dag komma, då ingen mäktar översätta det mer.

Det som förbrutits mot en aningslös aderton års flickas tro, det har förbrutits mot något heligt... mot hela folket. Det ges ingen skillnad mellan större eller mindre brott, då vördnad för alla andliga värden kastats i smutsen.

Varje skyddsåtgärd är då påkallad.

Partisanerna ropar och ger sitt gillande till känna.

Herr ordförande, jag anhåller om att dödsdom fälls och omedelbart går i verkställighet. Vi har också andra uppgifter. Några av oss måste bryta upp i natt.

Kort paus.

Felix ser sig runt om. Han söker Gabrielles blick, men hon håller ögonen sänkta.

BORGMÄSTAREN.

Jag är beredd på att vad jag nu kommer att säga, ska möta opposition.

Men jag måste påminna om min redan kända ståndpunkt. Den anklagade bör rätteligen föras till domstol i egentlig mening. Det är numera inte omöjligt. Vi har gripit honom, det räcker. Domslutet blir säkerligen det här påyrkade.

Jag kan inte ansluta mig till den clearingjustis som flera av er vill skipa.

BEFÄLHAVAREN.

Vi har spårat honom och kommit hit för att likvidera honom. Var timme den mannen lever, öppnar möjlighet för honom att undgå rättvisan.

DEN UNGA PARTISANEN.

Vi sköt hundarna. Vad hade de gjort för ont?

DEN GAMLA PARTISANEN.

Du är en bra karl, borgmästare. Men ni jurister resonerar för mycket. Betyder inte clearing klarhet? Vi vill göra klart, rensa upp? Det behövs.

Inga finesser!

Nu sorlar alla och talar i mun på varandra. Felix har ett par gånger sökt göra sig hörd. Han står åter upprätt, ser åt alla håll, söker åter Gabrielle, ropar: Gabrielle! — men hon hör det inte. Hon sitter med ansiktet i händerna, lite hopkrupen som om storm gick över henne.

Borgmästaren slår i bordet med något föremål som tjänstgör som hans klubba.

Det blir tyst.

BORGMÄSTAREN

till Felix.

Hur var det?

FELIX.

Med största bestämdhet anhåller jag om att herr borgmästarens synpunkt godkänns. Jag är en hög statsämbetsman. Det bör tas hänsyn till . . . även här.

BORGMÄSTAREN

till partisanerna.

Ni är nu alla uppjagade, upprörda, många är trötta. Då är det svårt att vara oväldig. Men vi är skyldiga oss själva att iaktta de lagar, vi vill återinföra.

Karlarna börjar mumla igen, detta tycker de inte om.

Jag ser en ung gosse där . . . sjutton år, eller hur?

DEN UNGA PARTISANEN.

Aderton. Det är väl inte åren som räknas!

BORGMÄSTAREN.

Jo. Småningom lär man sig det.

Mina vänner... Jag delar er avsky. Men begär inte blod för er egen tillfredsställelss skull. Begär inte hämnd. Låt lagen ensam utkräva bot. Jag säger det framför allt till de unga, som ska bli vaktare av morgondagens lagordning.

Betänk detta.

Det blir tyst. Christofer har stått orörlig medan Borgmästaren talade, hans ansikte ogenomträngligt.

CHRISTOFER.

Jag tar inte tillbaka mitt yrkande.

Du talar om hämnd, borgmästare. Du talar vackert. Men känner du inte själv att rötan måste ut ur vårt eget blod. Vi är sjuka av törst efter rättvis vedergällning — och vi vill utkräva den innan törsten förlamar vår kraft. Innan de unga av oss blivit gubbar, förgrämda, därför att de en gång inte vågade slå till.

Vad vill vi? En framtid av renhet och klarhet. Den gamle här sa det nyss.

Han utpekar Den gamla partisanen.

Clearing!

Inga finesser!

BORGMÄSTAREN.

Jag kan bara vädja till samvetena.

Christofer... jag vet att ditt rättspatos är...

CHRISTOFER

avbryter, ironiskt.

... precis som du tror. Det är hederligt. Du är också hederlig, borgmästare! Men låt envar avgöra för sig själv.

BEFÄLHAVAREN.

Låt oss få slut på det.

PARTISANERNA.

Ja. Ja! Slut!

Votering!

BORGMÄSTAREN.

Votering är begärd. Må så vara då.

De som önskar omedelbar exekution, höjer handen och håller kvar den höjd tills avgörandet är träffat.

Några höjer handen genast, andra dröjer lite, tvekar, höjer och sänker åter handen. Borgmästaren sitter med böjt huvud och händerna på bordet.

BORGMÄSTAREN

ser upp.

Är ni färdiga?

Hans blick glider över samtliga. Alla räknar tyst. Lika många visar sig vara för och emot.

Det är lika många för och emot.

Kort paus.

Kanske finns någon som ännu är tveksam?

Den gamla partisanen som hört till de tveksamma och slutligen lagt ner handen, höjer den nu.

DEN GAMLA PARTISANEN.

Jag tar det på mitt ansvar, Gud förlåte mig.

BORG M Ä S T A R E N .

Alltså majoritet . . . *för* omedelbar exekution.

Felix som med ökande nervositet följt förloppet, springer nu upp innan någon av vaktkarlarna hunnit hejda honom och får fatt i sin revolver, som ligger på bordet jämte övriga hans smärre tillhörigheter.

Det blir en kort strid. Christofer har strax kastat sig emot honom för att vrida vapnet ur hans händer.

De brottas om revolvern.

F E L I X

skriker.

Usslingar! Låt mig åtminstone skjuta mig själv.

Men han har avväpnats och de två vaktkarlarna håller nu fast honom, en i varje arm. Han skälver av maktlöst raseri.

Gabrielle har rest sig och ser med vidöppna ögon på scenen. Lydia har bibehållit sitt uttryck av kallt trots.

BORG M Ä S T A R E N

slår i bordet.

Jag uppmanar alla till lugn. Lugn!

L Y D I A

träder fram.

Jag önskar inte bli bortglömd.

B E F Ä L H A V A R E N

till Borgmästaren.

Henne kan du ju föra inför din domstol!

D E N G A M L A P A R T I S A N E N

Vi avstår från att befatta oss med henne.

BORG M Ä S T A R E N .

För ut henne då. Behandla henne hyggligt, pojkar.

LYDIA.

Jag har ingenting emot att dela Förste Kommissariens öde.

BEFÄLHAVAREN.

Det är inte omöjligt att ni får det. Men inte i dag.

Lydia går de par steg fram till Felix, som skiljer henne från honom. De två vaktkarlarna släpper greppet om hans armar, men avlägsnar sig inte.

LYDIA.

Du. Farväl. Detta blev slutet. Väntade du annat?

FELIX.

Har du cigaretter?

LYDIA.

Naturligtvis.

Hon räcker honom en bunt som hon haft i fickan. Kyligare.

Kan jag göra något mer för dig?

FELIX.

Inte vad jag kan tänka mig.

LYDIA.

Vad ser du på?

Hon har märkt att hans uppmärksamhet inte är hos henne och följer riktningen av hans blick. Den är hos Gabrielle, som står stilla, avvaktande.

Lydia skrattar bittert.

Nå . . . lycka till då!

Vänder sig till vaktkarlen som hållit sig i hennes närhet hela tiden.

Kom nu. Vi går.

Går före honom ut, utan att vända sig om.

FELIX

till Borgmästaren.

Jag har en önskan.

BORGMÄSTAREN.

Tala.

FELIX.

Jag vill bli lämnad ensam med min hustru . . . utan vittnen. En kort stund. För all del, bara här inne, helt enkelt.

BORGMÄSTAREN.

Det är rimligt. Förutsatt att fru Gabrielle går med på det.

GABRIELLE.

Det gör jag.

BEFÄLHAVAREN

till Felix.

Ni får femton minuter. Sedan hämtar jag er.

FELIX.

Femton minuter, ja. Det blir lagom.

Alla lämnar rummet. Befälhavaren saluterar Gabrielle då han går förbi henne. Sist av samtliga lämnar Christofer rummet sedan han dröjt ett ögonblick vid dörren.

När de är ensamma, går Felix fram till soffan, framför vilken Gabrielle alltjämt står. Han har medan partisanerna m. fl. tågade ut ur rummet, iakttagit henne. Nu är han till synes fullt obesvärad, vardaglig, med ett leende som om allt vore normalt.

Han tar hennes hand och för henne med sig fram på scenen, under taklampans ljus. Ser nära, granskande på henne. Ett ögonblick för han sina armar ifrån sig för att inbjuda till omfamning, men fullföljer inte.

FELIX.

Du har väl inte blivit misshandlad?

GABRIELLE.

Hur kan du tänka det?

Hon är lugn, ingenting av en älskande och förtvivlad
maka. Något visst förstenat ligger över henne.

FELIX.

Var har du varit denna tid?

GABRIELLE.

Hemma hos far.

FELIX.

Varför är du här?

GABRIELLE.

Därför att jag önskade det.

FELIX.

Du ville återse mig.

GABRIELLE.

Ja, jag ville gärna det.

FELIX.

Gabrielle, vill du hjälpa mig?

GABRIELLE

ser på honom.

Det är därför jag kom.

FELIX

med ens livligare, ivrig.

För du kan det! Du begrep det alltså!
Gabrielle!

Nu först tar han efter henne, men hon viker undan.

Var inte rädd! Jag ska inte röra dig, om du inte vill... Varför går du undan? Du kan inte ha glömt allt som band oss samman... du?

Minns du inte...

GABRIELLE

tonlöst.

Jag har nog ingenting glömt.

FELIX.

Och vi kan ännu få härliga dagar... härliga år. Världen är stor, vi kan finna en fristad, vi kan leva stilla, tillbakadraget... tills vidare i alla fall!

Säg någonting! Vad hade du gjort upp för planer? Jag har pass, viseringar, allt i ordning. Begriper du? Gömt på säkra ställen.

Men se på mig! Vi har bara några minuter på oss.

Han tar i henne, skakar henne lätt som för att väcka henne.

Älskade du mig verkligen? Du lät mig tro det!

GABRIELLE.

Du vet att jag gjorde det.

FELIX.

Gjorde? Men nu...? Jag känner inte igen dig.

Han talar hetare, ivrigare.

Kärlek, den är ingenting värd, om den inte är stark nog att övervinna allt, alla tvivel . . . allt förtal. Om den inte tar alla risker . . . om den inte är tapper nog att möta storm.

Säg, liten, har du inte längtat efter att vara lycklig igen?

GABRIELLE

med nedslagna ögon.

Jag trodde inte du skulle tala om det mer.

FELIX.

Vad menar du?

Han skrattar till. Hon gör en rörelse liksom av olust inför detta skratt. Och med ens slår han då om, han böjer knä för henne, omfattar henne med armarna. Han talar lägre, om någon skulle lyssna, men intensivt.

Gabrielle, du måste be för mitt liv! Det är väl så du menar? Jag vill leva . . . ännu länge. Med dig. För dig. Om du begär nåd för mig, kommer de inte att neka. Tala med den där gamla mumriken . . . jag menar den där hedersmannen, borgmästaren. Var-enda minut är dyrbar. Låt dem föra mig inför domstol. Du ska beveka dem. Dig kommer domstolen att ta hänsyn till. Livstids fängelse, det är ingenting. Alltid kommer jag loss. Det kan hända mycket här i landet! Och jag har vänner . . . hängivet folk.

Han reser sig igen, tränger närmare, men hon viker åter undan. Ett uttryck av besvikelse, nästan vämjelse över hennes ansikte.

Hör du inte?! Du är ju här för att hjälpa mig.

GABRIELLE.

Släpp mig.

FELIX.

Jag älskar dig. Jag vill ge dig barn. Vill du inte ha barn? Det trodde jag . . . Skynda dig, svara!

Han ser på gökklockan som står. Går fram till bordet, där hans armbandsur ligger kvar. Ser på klockan.

GABRIELLE.

Ett barn . . . jo. Det är . . .

FELIX.

Står det kanske redan så till?

GABRIELLE.

Ja . . . det är så.

FELIX.

Då kan du inte stöta bort mig. Du kan inte överge ditt barns far!

GABRIELLE.

Jag har grubblat natt och dag.

FELIX.

Du har låtit dem inbilla dig att jag var ond och rå och grym. Men jag var också kraft, energi, begåvning. Kände du aldrig att jag var en människa av högre resning än övriga? Starkare, djärvare, skarp-sinnigare?

GABRIELLE.

Du kunde ha skapat trygghet och lycka omkring dig. Just därför.

FELIX.

Det kan ske ännu.

Han griper om henne, talar innerligt, allt mer nervös och brådskande.

Du ska hjälpa mig till det. Du ska vara hos mig . . . alltid. Jag behöver dig.

GABRIELLE

gör sig fri.

Jag tror inte du är uppriktig.

FELIX.

Vafalls? Vad inbillar du dig?

GABRIELLE.

Jag förstår att du behöver utnyttja mig.

FELIX

stirrar på henne.

Vad har hänt med dig? Du har mött någon annan!
Skrattar till.

Det gick hastigt! Ett förbannat litet fnask är du.
Christofer förstås! Han stod nyss och såg på dig . . . som man ser på sitt eget . . . Nu begriper jag.
Svara då!

GABRIELLE.

Du misstar dig.

Sist jag såg Christofer, det var . . . den där dagen
— hos dig.

FELIX.

Han höll sig framme redan då. Tror du inte jag
märkte det?

GABRIELLE.

Jag hade redan börjat bli rädd. Ja, det började . . . den dagen.

FELIX.

Vad var du rädd för?

GABRIELLE.

Alla dolde något för mig. Jag kände att man ljög för mig. Det var en sån skam att inte veta varför. Att inte ha försökt tänka . . . eller se.

FELIX

nervöst.

Vi hinner inte med det där.

GABRIELLE.

Nej. Låt mig hellre gå.

Hon går ett par steg mot dörren. Men han är strax fatt henne, tvingar henne tillbaka. Trycker henne intill sig, prövar sin gamla makt, kysser och smeker henne, inte skrämmande eller vilt, tvärtom med väl beräknad ömhet och inställsamhet. Mumlar kärleksord.

Käraste . . . älskade. Gabrielle! Du lilla . . . Minns du? Hör du mig?

Hon sluter ögonen och söker bara värja sig.
Han halvt slänger henne ifrån sig. Med vrede.

Vad är det för hjälp du talade om? Vad ville du här? Du kom ju för att du älskar mig . . . i alla fall.

GABRIELLE

efter en kort tystnad, ansträngt.

Är det verkligen möjligt att du . . . inte haft någon längtan att . . . att sona?

FELIX.

Sona?! Vad menade du med att hjälpa mig, säger jag!

Ur sin dräkts ena ficka tar Gabrielle tveksamt fram en ganska liten browning.

Skjutvapen? Vad ska det betyda?

GABRIELLE

allt mera osäker.

Jag begriper att jag är barnslig. Men det var... för din skull jag skaffade den. Jag tänkte inte att jag kunde hjälpa dig på annat sätt.

FELIX.

Förklara dig. Fort!

GABRIELLE.

Ifall du skulle föredra att betala din skuld... själv. Frivilligt.

Ifall du skulle ha känt det värdigare så.

Jag trodde inte du skulle vilja leva mer... Nyss ropade du också något om det.

FELIX.

Pfuh! Man skriker vad som faller en in.

GABRIELLE.

Jag trodde att du... tidigare inte hade förstått hur du var på fel väg. Att det gjorde dig ont.

Men det måste vara misstag.

FELIX.

Ett aldeles förbannat misstag.

Han ser på den lilla browningen, väger den i handen, slänger den ifrån sig på bordet.

Kostade det inte alls på dig, flicka, att presentera den där lilla tingesten? Silkessnöret?!

GABRIELLE

smärtsamt.

Jo. Det kostade på mig. Mycket.

Jag trodde vi skulle mötas annorlunda.

FELIX

befaller.

Du ska göra som jag sagt. Du kan det.

Ditt barns far är jag, det ger dig skyldigheter.

GABRIELLE.

Jag vill vara ensam om mitt barn.

FELIX.

Fraser!

Vad har du för framtid där?

GABRIELLE.

Barnets.

Åter ser han på klockan. Utanför dörren åt farstun hörs röster, han lyssnar ditåt, ser sig omkring. Ögonen flackar. Han börjar oroligt gå runt i rummet. Gabrielle ser på honom, slår händerna för sina ögon. Ingenting har blivit som hon tänkt sig.

Med ens ljusnar hans uttryck. Han går hastigt fram till henne och drar henne med sig.

FELIX

med ens talar han mycket milt.

Gå inte än.

Du tror visst att jag är rädd?

GABRIELLE.

Jag ska stanna här inne, om du vill... så länge du önskar.

Hennes medlidsamma tonfall går honom förbi. Han fullföljer sin tankegång.

FELIX

brådslande.

Förstår du... jag menade ingenting illa... nyss.
Förlåt mig! Nu är jag uppriktig. Tror du mig?

GABRIELLE.

Det har ingen betydelse.

FELIX.

Men jag vill vara ensam. Bara ett litet tag. Du ska uppehålla dem, om de skulle komma.

Han pekar mot dörren till kammaren.

Där inne. Jag vill skriva något.

Begriper du?

Hon böjer jakande på huvudet.

FELIX.

Vi får ta farväl sedan.

Han skyndar mot kammardörren, men hejdar sig där.

Vart tog den där lilla revolvren vägen?

Gabrielle som står intill bordet, tar vapnet och låter det glida ner i sin ficka.

GABRIELLE

tveksamt.

Du skulle ju skriva.

I detsamma bultar det på dörren från farstun. I en blink har Felix försvunnit in i kammaren och stängt efter sig.

BEFÄLHAVAREN

in.

Tiden är ute.

Ser sig omkring. Häftigt.

Men var är han?

Från kammaren hörs ett brakande och klirr av fönsterglas. En lätt duns. Befälhavaren springer tvärsöver rummet dit. Men dörren är låst inifrån. Han kastar sig med skuldran före mot dörren, som efter ett par anlopp ger vika. Samtidigt hörs från gården ljud av tre eller fyra skott.

Genom fönstret ser man några karlar springa i månskenet.

Befälhavaren kommer tillbaka in i rummet.

BEFÄLHAVAREN.

Han hoppade ut genom fönstret.

Till Gabrielle, bistert.

Var det där överenskommet?

GABRIELLE

skakar på huvudet.

Nej.

Liksom i Akt II, då han i slutscenen godtog hennes nej på frågan om hon var beväpnad, står han lite still och ser på henne — och godtar åter.

Ut genom tamburen.

Gabrielle går mödosamt tillbaka till soffan där hon tidigare satt, hon halvt faller samman på den med slutna ögon. Hon är utmattad.

Dörren från farstun öppnas igen, Christofer kommer skyndsamt in. Fram till soffan.

CHRISTOFER.

Gabrielle!

Hon svarar inte.

På bordet står en karaffin och glas. Christofer slår vatten i glaset och får henne att dricka lite.

GABRIELLE.

Vad har hänt? Vem var det som sköt?

CHRISTOFER.

Hur är det med dig, Gabrielle?

Det har varit för mycket för dig.

GABRIELLE.

Nej, nej. Jag blir bara lite lätt rädd numera.

Hjälp mig att sitta upp. Tack.

Han hjälper henne upprätt i soffan, ser oroligt på henne, sitter ner bredvid henne och stöder henne.

Ni borde inte ha skjutit honom... så... utan vidare.

CHRISTOFER.

Han försökte fly.

Det fanns inget val.

Gabrielle lutar huvudet mot Christofers skuldra.

GABRIELLE.

Dödade ni honom?

CHRISTOFER.

Ja. Vi dödade honom.

Det gick fort.

GABRIELLE.

Det var bra . . . att det gick fort.

Hon tar med en barnsligt skyddssökande rörelse med händerna om Christofers skuldror och snyftar ljudlöst.

Genom fönstret skimtar rörelse på gården. Man hör också flera röster och kommandorop.

Rummet är stilla. I soffan sitter de två unga som ett par olyckliga barn som tytt sig till varandra.

Gabrielle reser på huvudet, hon är fattad igen, stryker håret ur pannan.

CHRISTOFER.

Och vad blir det av dig nu, Gabrielle?

GABRIELLE.

Och du själv?

CHRISTOFER.

Jag drar bort i natt. Vi är just färdiga.

Kort paus.

Är det sant . . . din far sa något om det. Att du väntar ett barn?

GABRIELLE.

Det är sant.

Hon sätter sig helt upprätt. Hans fråga för dem åter lite från varandra. Hennes ansikte ljusnar nästan till ett leende.

Ja. Jag får ett barn att leva för.

CHRISTOFER.

Det ser ut som du vore glad åt det.

GABRIELLE.

Jag är glad åt det.

CHRISTOFER

mörkt.

Hans barn.

GABRIELLE.

Barn av okänd far.

Mitt barn.

Christofer lutar sig fram och kysser hennes händer. Det ligger vördnad i det. Men händerna är kalla och han håller kvar dem, gnider dem för att värma upp dem.

CHRISTOFER.

Du fryser.

Han kränger av sig sin skinnjacka och hänger den över henne.

Så. Är det bra så?

GABRIELLE.

Tack.

O, det var skönt. Jag frös så.

Dörren från tamburen öppnas. Några av partisanerna kommer in, de hämtar diverse persedlar de lämnat i rummet. Christofer reser sig.

CHRISTOFER

till kamraterna.

Är vi klara?

DEN UNGA PARTISANEN.

Ja. Äntligen!

BEFÄLHAVAREN

syns i dörren från tamburen.

Seså, raska på, pojkar!

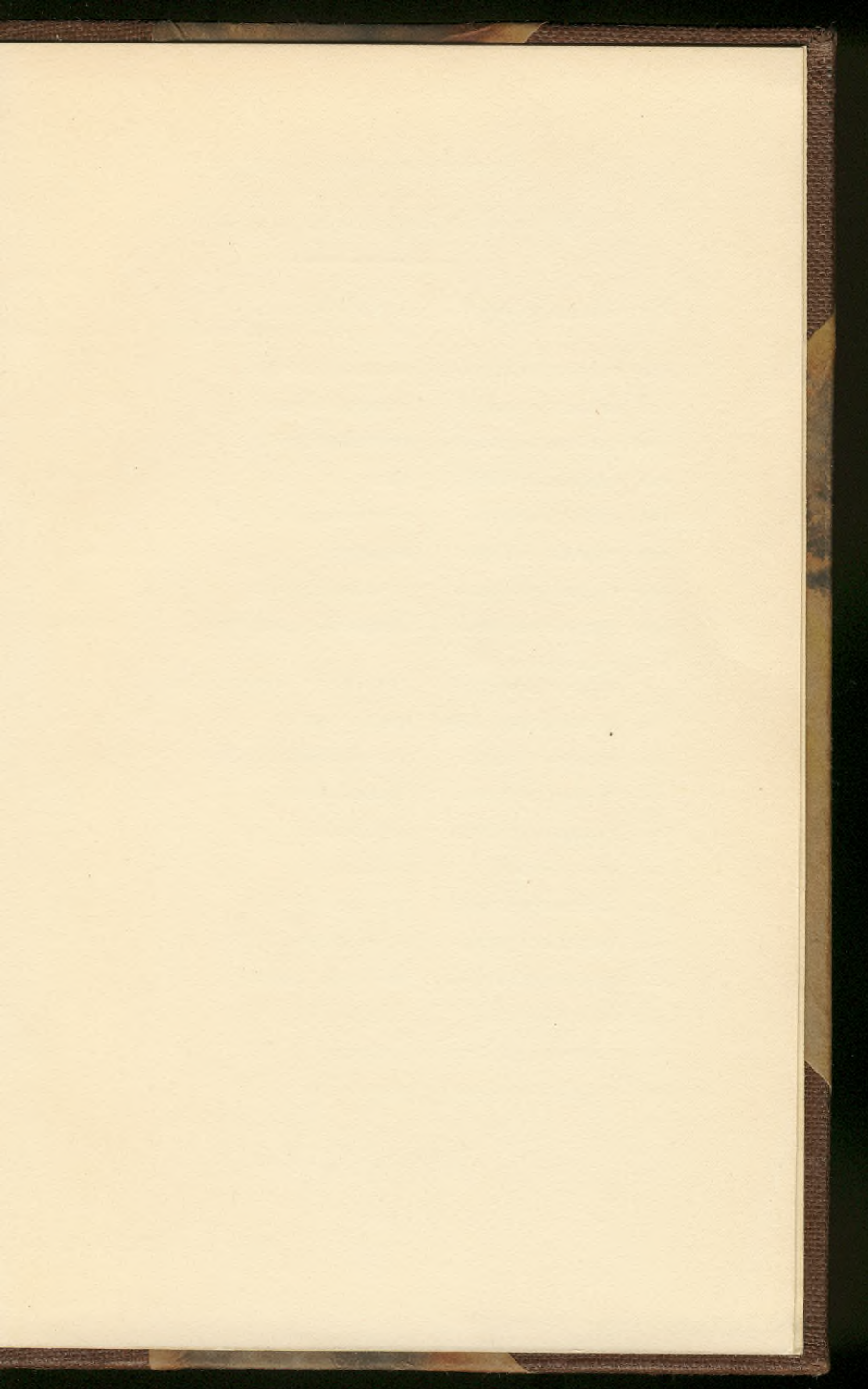
Ännu har vi mycket ogjort.

Gabrielle har rest sig och står orörlig, stilla, medan partisanerna snabbt utrymmer rummet. När de passerar henne, hälsar de militäriskt, vördsamt, lite skyggt.

Christofer hälsar som de andra och går ut med dem, medan ridån fort går ned.

Ridå

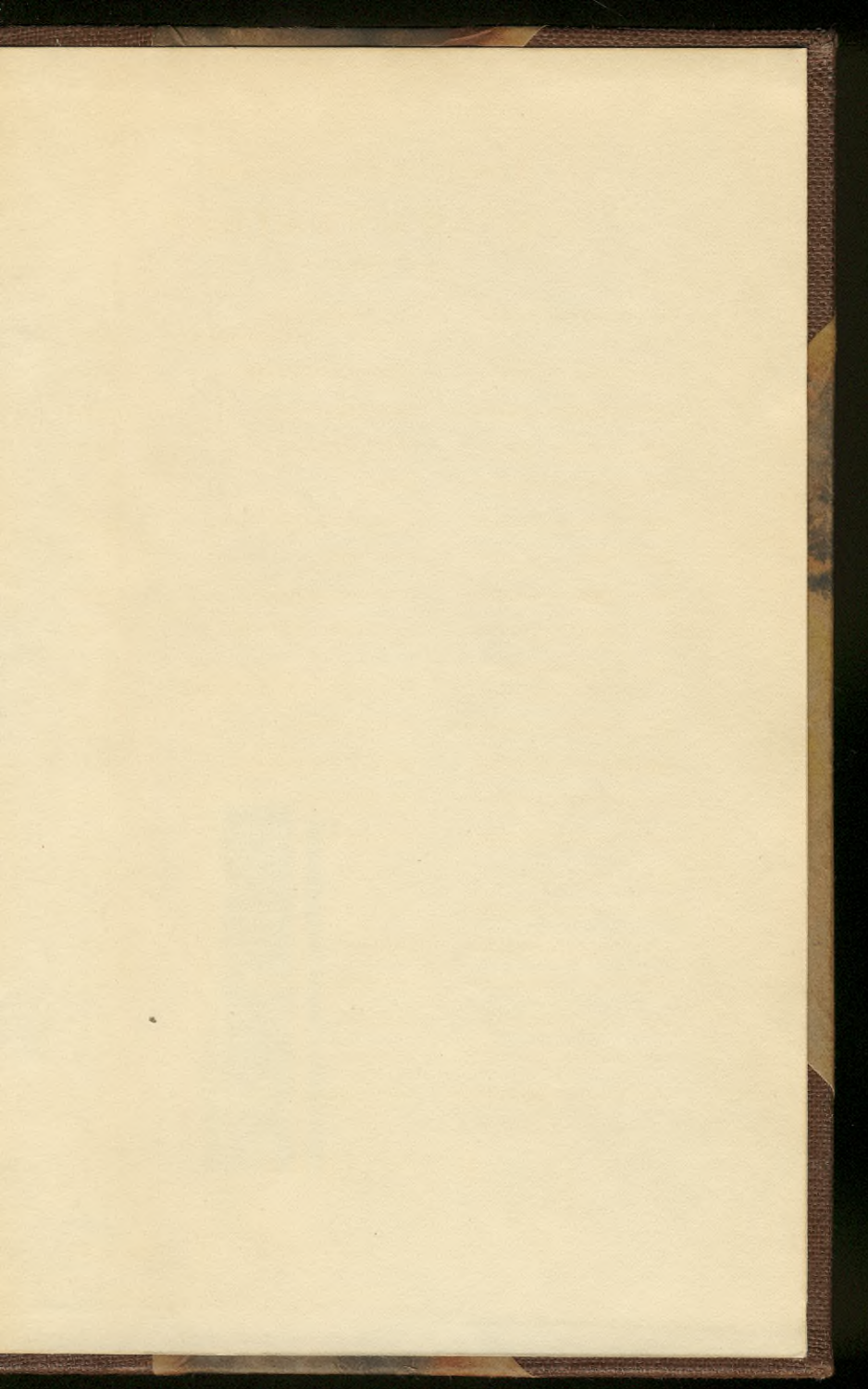

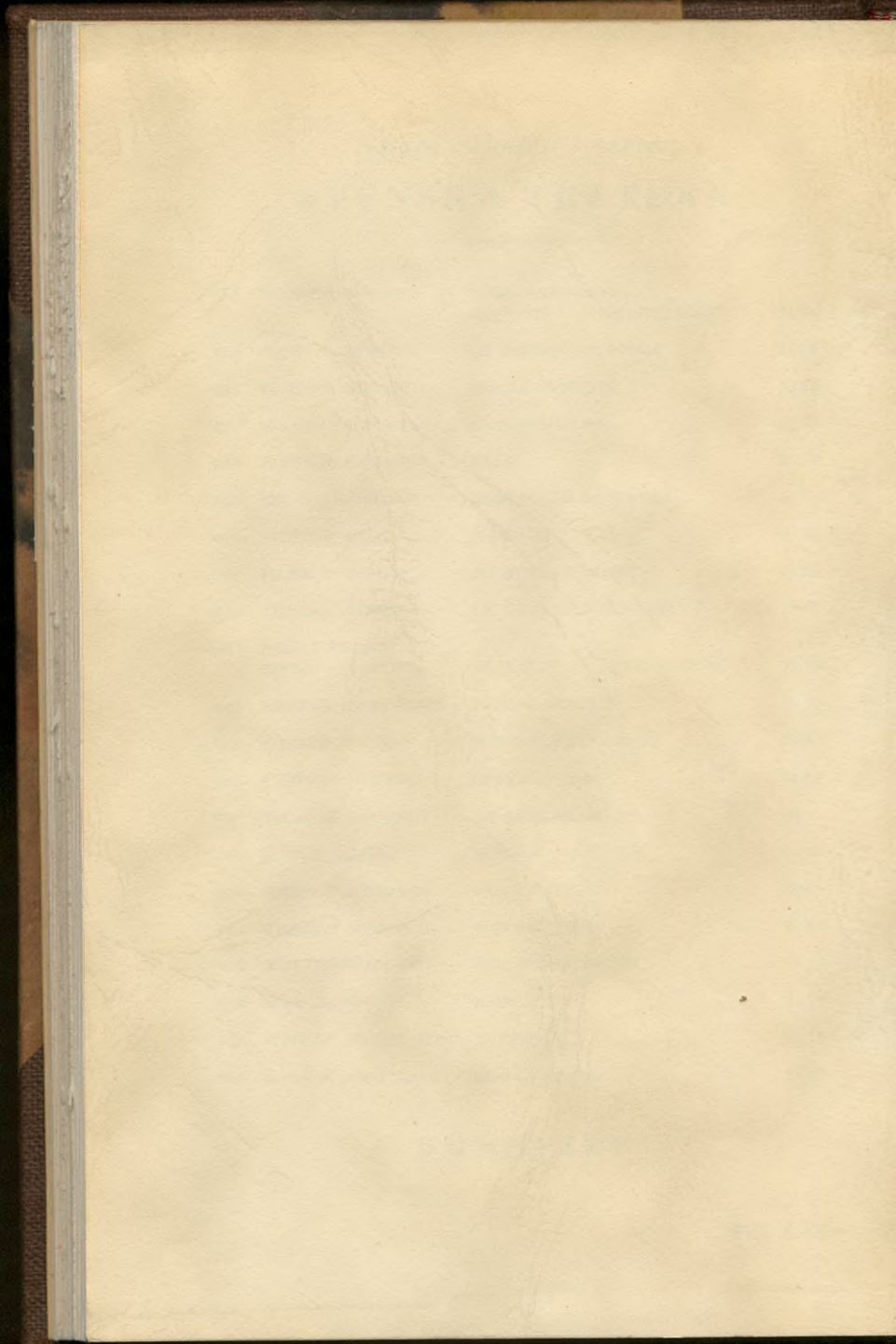
Nyare arbeten i serien
SVENSKA TEATERN

413	VILHELM MOBERG:	ALLMOGEDRAMER: HUSTRUN — BRÖLLOPSSALUT	5: 50
415	SELMA LAGERLÖF:	EN HERRGÅRDSSÄGEN	1: 50
417	VILHELM MOBERG:	MARKNADSAFTON	2: 25
419	HJALMAR BERGMAN:	SWEDENHIELMS	3: 75
428	VILHELM MOBERG:	VÅLD	3: 50
431	SELMA LAGERLÖF:	GÖSTA BERLINGS SAGA	3: 25
435	VILHELM MOBERG:	KYSKHET	3: 50
438	VILHELM MOBERG:	JUNGFRUKAMMARE	3: 25
440	VILHELM MOBERG:	DE KNUTNA HÄNDERNA	3: 25
442	POUL KNUDSEN och SELMA LAGERLÖF:	KEJSAREN AV PORTUGALLIEN	3: 50
444	RAGNAR JOSEPHSON:	FARLIG OSKULD	3: 75
445	SIGFRID SIWERTZ:	MEDELÅLDERS HERRE	3: 75
446	VILHELM MOBERG:	ÄNKEMAN JARL	3: 25
447	VILHELM MOBERG:	EN LÖSKEKARL	3: —
448	SVEN STOLPE:	DÖBELN	3: 75
450	VILHELM MOBERG:	RID I NATT	5: 50
451	VILHELM MOBERG:	MANS KVINNA	3: 50
452	IRJA BROWALLIUS:	DEN STORA BOTEN	4: 75
453	IVAN OLJELUND:	KARL XI	3: 75
454	MARIKA STIERNSTEDT:	ATTENTAT	4: 75
455	RAGNAR JOSEPHSON:	SISTA SATSEN	3: 25

BONNIERS

Pris 5: 50

3,50

6000007575

Göteborgs universitetsbibliotek

